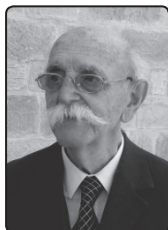

Hangverseny a Magyar Kultúra Napján (Kocsis Klára)	3-5. oldal
Bevezető beszéd a Magyar Kultúra Napján a Néprajzi Múzeumban (Mindszenty Zsuzsanna)	5-6. oldal
Ivasivka Mátyás karnagy-tanár 80 éves (Törtely Zsuzsa)	6-7. oldal
A pécsi zenei élet "szigettermítő embere" - a 80 éves Ivasivka Mátyás (Kovács Attila)	7-10. oldal
Emlékezés Lajtha Lászlóra (Márkusné Natter-Nád Klára)	10-11. oldal
Negyven éves a ceglédi Kardos Pál Pedagógus Énekkar (Szabó Alfréd)	12. oldal
Gazdagok vagyunk! (Ordasi Péter)	13-14. oldal
Kodály ünnepek Pécsen (Dr. Huber Gergely)	14-15. oldal
A Pécsi Kamarakórus Adventi koncertje (Gyimesi Viktor)	15. oldal
A pécsi Szent Ferenc templom Szeráfi Kórusának karácsonyi koncertje (Emese Lilla)	16. oldal
Angyalkórus szól az égből... (Mindszenty Zsuzsanna)	16-17. oldal
Dalest, 75. születésnapra (Bujtorné Nagy Judit)	17-18. oldal
Tizedik Nemzetközi Kórusvezetői Szeminárium (Felhívás)	18. oldal
NépZeneSzó	
Kérdések a Kárpátalján élő Dr. Fábián Lászlóhoz (Dr. Gerzanics Magdolna)	19-21. oldal
ZeneSzó - 2012 XXII. évfolyam cikkjegyzéke (Kovács Mária)	22. oldal
Egy kis technika... 90. (Dr. Bruckner Adrienne)	23. oldal
A XXIII. Keszthelyi Reneszánsz és Barokk napok (Felhívás)	24. oldal

SZOMORÚAN TUDATJUK,
 hogy GUTTMÁN MIHÁLY a Kolozsvári Zenelíceum tanára, a Kolozsvári Filharmónia
 titkára, a Romániai Magyar Dalos Szövetség örökös tiszteletbeli elnöke,
 mindnyájunk Misi bácsija
 2013. május 19-én, 87. évében elköltözött az égiek kórusába!
 Emlékét szeretettel megőrizzük!

Angi István megemlékező írása a ZeneSzó 2. számában olvasható!

- FELHÍVÁS -

ZENÉS VASÁRNASZÓ DÉLELŐTTÖK BUDAPEST MÚZEUMAIBAN

2013. október 1. – 2014. június 15. között

Szeretettel várjuk kórusaink, népzenei együtteseink írásbeli jelentkezését három időpont megjelölésével.

Vasárnap délelőtti hangversenyeket az alábbi múzeumokban tartunk:

- Magyar Nemzeti Galéria - Budapesti Történelmi Múzeum - Néprajzi Múzeum -

További információ: KÓTA Titkársága 1537. Budapest, Pf.: 406. Telefon: 225-3713 E-mail: kota@kota.hu

Tisztelt Olvasóink! Kedves Barátaink!

A ZeneSzó a Nemzeti Kulturális Alap pályázati támogatásával jön létre.

Az idei támogatás kései megérkezése miatt lapunkat csak májusban indítottuk, így sok várakozó cikket ezután teszünk be a lapba, hogy az "utókornak" írásban megmaradjon. (szerk.)

ZeneSzó

A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége - KÓTA - lapja XXIII. évfolyam. A szerkesztőbizottság elnöke: Márkusné Natter-Nád Klára
 Tagjai: Kéry Mihály, Nógrády László, Ruthner Judith, Vajna Katalin, Vass M. Katalin Főszerkesztő: Vadász Ágnes
 A szerkesztőség címe: 1011. Budapest, Szilágyi Dezső tér 6. I. em. 4. Tel.: 225 3713, fax: 411-0039 E-mail: kota@kota.hu Postacím: 1537 Budapest, Pf. 406
 Kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. A szerkesztőség fenntartja az íráskor szerkesztését és tartalmát nem érintő rövidítések jogát.
 A szerkesztőség írásbeli engedélye nélkül a lapban közölt cikkek nem használhatók fel.
 Kiadja: A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége - KÓTA. Felelős kiadó: Vadász Ágnes főtitkár
 A lap a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával jelenik meg.
 Előállítja: Grafika Reklám Stúdió 2112 Veregyház, Fő út 84. E-mail: asreklam@freemail.hu Tel./fax: (06-1) 376-84-90
 HU ISSN 1215-0436
 Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletága 1008. Budapest, Orczy tér 1. Előfizethető valamennyi postán, kézbesítőknel.
 E-mail: hirlapelofizetes@posta.hu Fax: (06-1) 303-3440 További információ: (06-80) 444-444
 Egy példány ára 250,- Ft Előfizetési díj egy évre 2500,- Ft (10 szám)

HANGVERSENY A MAGYAR KULTÚRA NAPJÁN

A nagy népeknek történelmük van, a kis népeknek pedig féltve őrzött nemzeti kultúrájuk. A kis népeknek ez az összes vagyónuk. Vagyis a mi összes vagyónuk. Jól tudják ezt a mindenkori gyarmatosítók, épp ezért akarják a kis népek nemzeti kultúráját, nemzeti függetlenségük utolsó védőbástyáját is csellel bevenni, aztán lerombolni. Végül – mert hogy nem ásítozhat üresen semmilyen trón – a trónjáról letaszított, tönkretett, elorzott nemzeti kultúra helyébe a kulturális gyarmatosítók jól bevált kotyvalékát, a gyarmati konzumkultúrát lökik oda nekünk: nesztek, ezt faljátok, hörpölgétek. Ám léteznek a konzumkultúra alkalmazásánál is rafináltabb módszerek. Például az, hogy a nemzeti függetlenség kivívásában nélkülözhetetlen, oroszlánrészt vállaló „első élvonalbeli” nemzeti kultúrát azért helyettesítik „másodélvonalbeli”-vel, mert ez utóbbi már nem képes a nemzeti függetlenség kivívására. De ekkor a farkas már végérvényesen bent van a házban. Nyert ügye van. A naiv kis kecskegidák meg – késő bánat eb gondolat – hasztalan nyelhetik szánombánom-könnyeket, és várhatják saját megérdemelt végüket. Úgy kell nekik, miért voltak oly naivak.

Kis nemzet vagyunk, ezért nekünk mindig ott kell bujkálnia a zsigereinkben a félelemnek a farkastól. Nem Tamás bátya gyáva szolgálai félelmének okán, hanem a nemzeti függetlenségünkre, dicső történelmi múltunkra és eddigi kulturális értékeinkre joggal büszke kis nemzet előrelátó óvatossága okán. Épp ezért legalább évente egyszer, legalább a magyar kultúra napján üdvös lenne önvizsgálatot tartanunk és feltenni magunknak néhány kérdést. Például: mi, magyarok, farkasok vagyunk-e, vagy kecskegidák? Érdeke-e a gyarmatosítónak, hogy megszüntesse a nemzeti függetlenség kivívására alkalmas „első élvonalbeli” nemzeti kultúrát? Eltűnt-e a nemzeti függetlenség kivívására alkalmas „első élvonalbeli” nemzeti kultúránk, és átadta-e a helyét a „másodélvonalbeli” gyarmati nemzeti kultúrának? Természetes úton ment-e végbe nálunk ez a folyamat, vagy sem? S végül: ha létezik a kulturális gyarmatosítás, mi, magyar értelmiségek – mert ne feledjük, az ének-zenetanárok, a kórustagok, a karvezetők, a népi énekesek, a népzeneészek az értelmiség színe-javát adjuk – mit tehetünk azért, hogy továbbra is megtarthassuk, sőt tovább gazdagíthassuk „első élvonalbeli” nemzeti kultúránkat és annak fénylő koronaékszerét, – kóruskultúránkat.

Ezek a kérdések villantak fel bennem, miközben hallgattam *Mindszenty Zsuzsannának*, a KÓTA elnökének okos és gondolatébresztő megnyitó beszédét, amelyet a magyar kultúra napja alkalmából január 20-án a Néprajzi Múzeumban tartott ünnepi hangversenyen mondott. Egyebek közt arról beszélt, hogy „... illendő volna most arról gondolkodni, hogy az évezredek magyar történelem hogyan kapcsolódik össze a magyarság virágzó kultúrájával. Beszélhetnénk arról, hogy első királyaink bölcsesége és kitűnő helyzetfelismerése következtében hogyan alakult ki a Kárpát-medencében a keleti gyökerekből táplálkozó, de mégis a nyugati kultúra felé forduló keresztény állam. Beszélhetnénk a magyar zenekultúra keresztény évszázadairól. Kiváló zenészegyéniségekről, zenetudósainkról, akik oktatásuk révén megismertettek bennünket mindazzal, amire büszkéek lehetünk ma is. Beszélhetnénk a magyar irodalom nagyjairól, költőkről, írókról, művészekről, tudósokról, akik reprezentálják a magyar

mélykultúrát. Mégis úgy érzem, hogy mindezek mellett a mai létünkön is fontos lenne elgondolkodni. Meg merjük-e kérdezni magunktól a magyar kultúra napján, hogy valóban kulturáltak vagyunk-e. Jelentéktelennek tűnő, majd egyre jelentősebbé váló dolgok jutnak ilyenkor az ember eszébe: rend, tisztaság, anyagi javaink értékes, értelmes felhasználása, a törvények tisztelete, embertársaink iránti tolerancia, tárgyi és szellemi értékeink megőrzése, megbecsülése.”

És még az a „jelentéktelennek tűnő, majd egyre jelentékenyebbé váló dolog” jut ilyenkor az ember eszébe – folytattam magamban Mindszenty Zsuzsanna megkezdett gondolatsorát –, hogy farkasok vagyunk-e, vagy bárányok, mi magyarok. Gyarmatosító ordas nagyhatalom, vagy kultúravésztesre kárhóztatott, gyarmatosításra szánt kis kecskegida-ország? Egyáltalán: létezik-e még újgyarmatosítás? Kíváncsiságból fellapoztam a most megjelent (anglomán kecskegidák, figyelem!) *Britannica Hungarica* lexikont, a 'gyarmat' címszót keresve. Azaz fellapoztam volna, mert ez a címszó egyszerűen nem létezik ebben a lexikonban. A naiv kecskegida ilyenkor azt gondolja, azért nem írnak róla az okos bácsik meg nénik, mert nem is létezik többé gyarmat. Elvégre azt tanul-tuk a kecskeiskolában, és a kecskesajtó is folyton azt mekegi, hogy a Föld nevű csillagközi lokalitáson a múlt század 70-es éveire a nagyhatalmak végleg felszabadították egykori gyarmataikat, s ezzel (az egy falklandi torzsalkodás kivételével) világszerte végleg véget ért a gyarmatosítás, írja szemérmetlenül a lexikon a 'gyarmatosítás' címszó alatt. Alleluja! Aztán fellapoztam a (frankofon kecskegidák, figyelem!) *Magyar Larousse-t*. Ebben ugyan létezik 'gyarmat' szócím, de fogalmi meghatározásából hiányzik a kulturális gyarmatosítás, csak gazdasági, politikai, katonai gyarmatosításról ír. Bölcsen elhallgatva, hogy a gazdasági, a politikai, a katonai gyarmatosítás alapja, alfája és ómegája a kulturális gyarmatosítás. Alleluja a köbön!

Igy hát gidatársaim, gidajelöltek! Miután a gyarmati lexikonok cserbenhagytak, ezúton kell petíciót intéznem hozzátok. A farkas nem adja fel ám olyan könnyen. Csak éppen taktikát változtatott. Bekente előbb a két mellső, majd a két hátsó lábát hazug hófehér liszttel, azt dugja minduntalan az orrunk alá bizonyítékul: többé nem kell félnetek tőlem, mert többé nincs gyarmat, nincs gyarmatosítás. Vigyázat, gidapajtások! A krokodil az krokodil, krakagyil kak krakagyil, miként egy ősi szovjet-orosz mondás régebben tartotta. A farkas meg farkas, wolf is wolf, tehet-

nénk hozzá az utóbbi évtizedekben szerzett keserű tapasztalatainkon immár megozosodva. Mindez magyar népi tömörséggel pedig így hangzik: Kutyából nem lesz szalonna. Mint ahogy farkasból meg kecskegida nem lesz. Mire észrevesszük, leendő gidatársaim, hogy az ordas bejutott hozzánk, addigra már késő. És voltaképpen már nem is a pénzünk, nem is az anyagi vagyónunk kell neki igazán – mert azt már korábban elorozta tőlünk –, hanem utolsó és első kincsünket, nemzeti kultúránkat, vagyis nemzeti függetlenségünket akarja megkaparintani. És hogy elrejtse előlünk ebbéli szándékát, most egyfolytában pénzről, bankokról szónokol, miközben a kultúráról, vagyis a nemzeti függetlenséget életé legfontosabb erőről hallgat, mint a sír. Ezért mondom, gidatársak, minden boldog felszabadultságban végigénekelte énekora az iskolában, minden örömmel végigénekelte kórusmű a karéneken, vagy szívből elénekelte népdal, népi hangszereken eljátszott népdal a farkas pozícióit gyengíti.

Mindezek után nézzük, gyengítette-e az ordas pozícióit az idej magyar kultúra napjai ünnepi hangverseny. A kórusokat és a népzenei együttest úgy válogatta össze a rendező KÓTA, hogy azok nemzeti múltunk dicsőségét hirdetve a jelen számára is példaadóak legyenek. Egy kissé talán XIX. századiasra sikerült a műsor, fintorodhatnánk el első látásra a meghívóra pillantva, de a műsorfüzet figyelmesebb átböngészése után nyilvánvalóvá válik, hogy dehogyan véletlenszerű, hanem nagyon is tematikus volt a műsor összeállítása: a XIX. századtól kapott nemzeti értékeinkre összpontosítottak a szervezők. Ezt a zenei örömnepet a KÓTA tudatosan szentelte nemzeti önbecsülésünk nagy évszázadának, elsősorban a XIX. századnak – s az abból a szellemi talajból kinövő XX. századnak –, hogy onnan meríthessünk szellemi muníciót. Már a meghívó címlapja is erre utal, amelyre a Hymnusz első kiadásának címlapját nyomtatták. Ezen korabeli kalligrafikus kacskaringóktól övezve ezt olvashatjuk: „Hymnusz. költemény Kölcsey Ferencztől. Koszorúzott zenéjét írta a lelkes költő rokonlelkű barátjának, tekintetes Deák Ferencz úrnak – mely tisztelettel ajánlja – Erkel Ferencz”. (Vajon hányan tudják, hogy e mű eredetijét a Nemzeti Múzeum könyvtárában őrzik?)

Hogy nem véletlenszerű, hanem nagyon is célzatos, tematikus volt a műsor összeállítása, az is jelzi, az ünnepek szokásos nyitányaként nemcsak elénekelte a közönség a Hymnuszt, a XIX. század eme korunknak küldött gyönyörű ajándékát, hanem sza-

valatként is elhangzott legszebb nemzeti imádságunk. Kölcsey Ferenc Hymnusát *Buda Gergely* mondta el.

A műsorban elsőként fellépő kórus a budapesti **Hunyadi János Általános Iskola Nagykórusa** volt, *Igaliné Büttner Hedvig* vezényletével. A gyerekek kezdetnek egy csángó népi éneket adtak elő, majd a vígság, a tavasz, a tél különböző hangulatát idéző Liszt-, Kodály- és Kocsár-művek következtek. A végezetül felhangzó népszerű Erkel-mű, az Éljen a haza! Szabó Miklós feldolgozásában jól ismert magyaros pontozó-, éles ritmusaival és verbunkos-dallamfordulataival, hazafias hangulattal a lelkesedés csúcására röpítette az énekeseket és a hallgatóságot. A főként gyönyörű szopránnal büszkélkedő kórus méltán aratott nagy tapsot.

Másodikként a **szolnoki Tiszaparti Római Katolikus Általános Iskola és Gimnázium Kodály Zoltán Leánykara** lépett pódiumra *Almainé Szabó Gabriella* vezényletével. A kórus Halmos László, Kodály Zoltán és Balázs Árpád műveiből adott elő egy csokorralalót. A nézők közt jelen lévő meghívott *Balázs Árpád* zeneszerzőt *Vadász Ágnes*, a KÓTA titkára virággal köszöntötte. Külön öröm volt hallani, hogy az erdélyi népdaléneklés oltárán ez a kórus is, akárcsak az előző, boldogan áldozott. Három kórustag, *Kovács Mónika*, *Rózsa Bianka* és *Sós Dorottya* széki népdalokat énekel. Megjegyzendő, hogy minden látszat ellenére erdélyi népdalokat kutya nehéz ám úgy énekelni, hogy azok természetesnek, egyszerűnek tűnjenek. Különösen azoknak nehéz erdélyi népdalokat tökéletesen előadni, akik nem „otthonról hozták”, hanem iskolában tanulták ezt a sajátságos előadási módot. Ezért valóságos örömnep, ha a diákkorosztályból is próbálkoznak népzenei kultúránk veretesebb, erdélyi népdalaival.

A változatosság gyönyörködtet jegyében harmadikként a **Kispesti Citeraegyüttes** lépett fel, többszörösen kitüntetett és országosan is elismert művészeti vezető tanárunkkal, *Széles András*-sal az élén. A kilenctagú együttes Barsi Ernő gyűjtése alapján rábaközi dallamokat adott elő. Játékukat figyelve azt próbáltam tetten érni, mitől jobb ez az együttes a többi hazai citeraegyüttesnél. *Széles András* egy korábbi, a ZeneSzóban megjelent interjúban már számos erre választ adó szakmai titkába beavatta az olvasókat. Egy biztos: hallottam én már nem egy olyan citerán játszó „zenekar”-t, amelyik csak minél nagyobb létszámmra, hangerőre, „zajongásra” törekedett, lélektelenül „verte” csak a húrokat, mit se törődve dallamívvé, hangsúlyozással, belső dinamikával, a dal hangulatával. A *Széles* tanár úr vezette – zömmében zeneiskolai diákjaiból álló – csapat ennek épp az ellenkezőjéből tartott parádés bemutatót. A műsoruk végén felcattanó elismerő taps bizonyította, hogy a citerának is van lelke, nem is akármilyen, és *Széles*

A szolnoki Tiszaparti Római Katolikus Általános Iskola és Gimnázium Kodály Zoltán Leánykara
Vezényel: Almainé Szabó Gabriella

A Kispesti Citeraegyüttes

tanár úr meg az ő „gyerekei” ismerik és ki is tudják csalogatni a lelket ebből az ősi hangszerből.

A citerások után egy igazi „nagy legenda”, a **Budapesti Vándor Kórus** következett, a már érett felnőttkórusok kategóriájából. A Vándor Kórus korosztályához, hagyományaihoz illő műveket választott előadásra. Az egyik Bárdos: Széles a Duna, a másik a mostanában sajnos egyre ritkábban hallható Kodály: Mátrai képek volt. A *Németh Zsuzsa* vezette kórus igazi nemzeti kincsünk, bizonyosodhattunk meg újfent, éneküket hallván, és nemcsak azért, mert a nagy Kodály-korszakot, Magyarország zenei világnagyhatalmának dicső időszakát idézte fel zenei emlékezetünkben, hanem azért is, mert – nincs rá méltóbb szó – gyönyörűen énekel.

A Vándor Kórust után fellépő **István Király Operakórus** feltette a koronát a nemzeti dicsőségünkre, nemzeti kulturális örökségünkre éltető hangversenyre. Ennek az operakórusnak a szereplése azért okozott némi meglepetést,

István Király Operakórus
Vezényel: Somogyváry Ákos

mert az operakórusok nem igazán tartoznak a KÓTA szűken vett kórusaihoz, és ritkán hallhatjuk őket KÓTA-rendezvényeken. Ennek talán az az egyik oka, hogy az operisták egy kicsit kilógnak a sorból. Ami nem meglepő, hiszen más a szerepük, még az éneklési stílusuk is más, mint a hagyományos értelemben vett

kórusoké. Közvetlenül a Vándor Kórus után hallva őket, ez a különbség rögtön hallhatóvá vált. A népes együttes Erkel: István király című operájából adott elő hat lelkesítő, hazafias érzéseket sugárzó részletet *Somogyváry Ákos* karnagy vezényletével. Bár a Néprajzi Múzeum akusztikai viszonyai most se kedveztek a kóruséneklésnek, de Erkel Ferenc XIX. századból jelenkorunkig hangzó buzdító üzenete mégiscsak elért a közönséghez, ahogy az egyik megszólaltatott részletben énekeltek: „Tartsa Isten szép hazánkat!”

Az ünnepség hagyományosan a Szózat közös éneklésével ért véget. S ha már ilyen szép és lélekemelő kirándulásra vittek bennünket főként a XIX. századba az idej magyar kultúra napja szervezői, gondoljunk bele, hogy Magyarországon hosszú évtizedek óta az ünnepségek kezdetét jelző Himnusz, a végét jelző Szózat megint csak nemzeti öntudatra ébredésünk, nemzeti kultúránk kiteljesedése nagy korszakának, a XIX. századnak a szülötte. Másként fogalmazva: Erkel Ferenc, Kölcsey Ferenc, Egressy Béni és Vörösmarty Mihály kultúrát éltető szépséges üzenete a mai kor magyarjainak.

Kocsis Klára

Bévezető beszéd a Magyar Kultúra Napján Néprajzi Múzeumban 2013. január 20.

**Tisztelt Hölgyeim és Uraim,
kedves Vendégek!**

A Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége nevében szeretettel köszöntök mindenkit.

Évezredek hagyományaink, a múltat idéző kulturális értékeink megbecsülése, valamint nemzeti tudatunk erősítése érdekében 1989 óta január 22. a Magyar Kultúra Napja. Bár még addig van két nap, mi most, ezen a vasárnap délelőttön kiváló kórusaink és népzenei együtteseink közreműködésével ezzel a hangversennyel szeretnénk csatlakozni az országos ünnepeléshez.

Illendő volna most arról gondolkodni, hogy az évezredek magyar történelem hogyan kapcsolódik össze a magyarság virágzó kultúrájával. Beszélhetnénk arról, hogy első királyaink bölcsessége és kitűnő helyzetfelismerése következtében hogyan alakult ki a Kárpát-medencében a keleti gyökerekből táplálkozó, de mégis a nyugati kultúra felé forduló keresztény államunk. Beszélhetnénk a magyar

zenekultúra évszázadairól, kiváló zenész egyéniségekről, zenetudósainkról, akik kutatásaik révén megismertettek bennünket mindazzal, amire büszkéek lehetünk ma is. Beszélhetnénk a mai napok nagy alakjairól, költőkről, írókról, művészekről, tudósokról, akik reprezentálják a mai magyar kultúrát.

Mindszenty Zsuzsánna köszöntője

Mégis úgy érzem, hogy mindezek mellett a mai létünkön is fontos volna elgondolkodnunk. Meg merjük-e kérdezni magunktól a Magyar Kultúra Napján- hogy vajon valóban kulturáltak vagyunk-e? Valójában mit is jelent kulturáltak lenni? Jelentéktelennek tűnő, majd egyre jelentősebb dolgok jutnak eszébe ilyenkor az embernek:

Rend, tisztaság magunk körül.

Anyagi javaink értelmes, értékes felhasználása.

A törvények tisztelete, embertársaink iránti tolerancia.

Tárgyi és szellemi értékeink megőrzése, megbecsülése.

És mitől magyar kultúra mindez?

Talán mert mindennek a háttérében a jó értelemben vett nemzeti öntudat kell álljon.

Magyarok vagyunk, múltunk, jelenünk, jövőnk felelős megértésére, és pozitív irányba való befolyásolására kell törekednünk.

S mitől egyetemes ez a kultúra?

Attól, hogy mindezt – és a kulturáltságnak még sok más elemét, jelét magtartásunkban Európához és az egész világhoz való nyitottság hatja át.

És mindemellett nem szabad elfelejtkeznünk arról, ami talán a legfontosabb:

A kultúra nagy gyűjtőfogalmába tartozó minden érték felismerése, megőrzése, és továbbadása a következő generációnak minden egyes ember életprogramja, egyéni feladata kell legyen.

Kodály mondta:

„Kultúrát nem lehet örökölni. Az elődök kultúrája egykettőre elpárolog, ha minden nemzedék újra meg újra meg nem szerzi magának”

Micsoda felelősséget ró valamennyiünkre ez a mondat! – Hiszen a következő nemzedék csak akkor fog törődni az elődök kultúrájával, ha példát mutatunk ehhez, ezt sose felejtjük el!

A Magyar Kultúra Napján mindenképpen emlékeznünk kell arra is, hogy 1823-ban, 190 évvel ezelőtt ezen a napon fejezte be Kölcsey Ferenc Szatmárcsékén a Himnusz megírását. A vers önmagában is nagyhatású alkotás, azonban igazából Erkel Ferenc zenéjével kapta meg az őt megillető helyet a magyarság tudatában. Régebben a katolikus magyarok néphimnusa a „Boldogasszony anyánk” és az „Ah hol vagy magyarok tündöklő csillaga” kezdetű népelemek voltak, míg a református magyarságé a „Tebenned biz-

tunk eleitől fogva” - a 90. Zsoltár volt.

1844-ben *Bartay Endre*, a Nemzeti Színház igazgatója írta ki azt a pályázatot, amelyre Kölcsey Ferenc Himnuszának szövegére – többek között – Erkel Ferenc is komponált zenét. A 13 pályázat közül Erkel műve lett a nyertes, a Himnusz-t 1844. július 2-án mutatták be először a Nemzeti Színházban.

A Magyar Himnusz minden igazán fontos esemény alkalmából felhangzik. Mindenkinél ismerős, sokszor fájó tapasztalat, hogy milyen kevesen csatlakoznak ilyenkor a közös énekléshez. A magyar Himnusz születésnapján – születésnap ajándékként kérem Önöket, hogy szűkebb és tágabb környezetükben tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a magyar himnuszt a magyar emberek ne szégyelljék együtt énekelni. Tegyük meg mindent azért, hogy minden ember részese lehessen annak a felemelő érzésnek, amikor közösen énekelve – saját egyéni sorsunkra is gondolva – átérezhetjük a magyarság legszentebb imádságának, a magyar himnusznak magasztos mondanivalóját.

Mindszenty Zsuzsánna

Maratoni koncert Pécsen

IVASIVKA MÁTYÁS KARNAGY- TANÁR 80 ÉVES

Ki ne ismerné jellegzetes alakját, humorát, kerékpárra felpattanó mozdulatát, korát meghazudtoló fiatalos lendületét, anekdotázó sziporkázását? Fél évszázados tanári pályáján több mint tízezer tanítványt mondhat magáénak. Olyan zeneszerző óriások kísérték figyelemmel munkásságát, mint Kodály Zoltán és Bárdos Lajos.

Ivasivka Mátyás

2013. január 24.-én este zsűfóliság megtelt a Pécsi Ciszterci Nagy Lajos Gimnázium aulája egykori tanítványokkal, pályatársakkal, tisztelőkkel arra az ünnepi hangversenyre, amelyet a Pécs-Baranyai Kórus-és Zenekari Szövetség rendezett **Ivasivka Mátyás karnagy-tanár** tiszteletére, 80. születésnapja alkalmából.

Az est védnöke és szerkesztő-műsorvezetője **Kovács Attila** zenei szerkesztő volt.

A közönség számára is meglepetéssel kezdődött a hangverseny. **Deáky István** karnagy erre az alkalomra egy köszöntő kánont komponált, amelyet a hallgatóság a kiosztott kották segítségével énekelt el az ünnepeltnek. Kodály Zoltán „Az éneklő ifjúsághoz” c. műve csendült fel elsőként diák kórusok összkarával, **Tóth Ferenc** Liszt-díjas karnagy vezetésével, majd **Hoppál Péter** karnagy,

országgyűlési képviselő megnyitó gondolataiban kihangsúlyozta Ivasivka Mátyás közösségteremtő erejét. A Janus Pannonius és a Nagy Lajos Gimnázium tanáraként, középiskolai és felnőtt kórusaival jelentős sikereket ért el itthon és külföldön egyaránt.

Ezután **Andrásfalvy Bertalan** egyetemi tanár, Pécs díszpolgára ünnepi köszöntőjében azt a három fontos tényezőt emelte ki, amely az ünnepelt pályáját mindvégig meghatározta: magyarsága, a cserkészlet valamint a muzsika iránti elkötelezettsége. Ez a különleges hármasság a hangversenyen mindvégig jelen volt.

A műsor további menetében kiváló pécsi kórusok, művészek, zenei együttesek és hangfelvételek váltogatták egymást. Ez utóbbiak kissé megnyúlttá tették a koncertet a koncepció és jó szándék ellenére. Örömmel üdvözlöttük a pódiumon a **Mátyás király utcai Ének - Zene Tagozatos Iskola Kórusát Kunváriné Okos Ilona** karnagy vezetésével. Kodály Zoltán: **Lengyel László** c. művét fiatalos lendülettel tolmácsolták.

Ivasivka Tanár Úr számos kórusművet komponált.

Közülük „Az igaz cserkész” valamint a „Röppen a nyíl” címűt hallottuk hangfelvételtől.

Köztudott, hogy a Tanár Úrnak személyes kapcsolata volt Carl Orff zeneszerzővel. Számos művet, hangszert küldött a neves német komponista a pécsi karnagynak. Ennek következtében alakult meg a Nagy Lajos Gimnáziumban az **Orff Együttes**, amelynek egyik régi felvételét, a Rota címűt hallottuk. A **Művészeti Gimnázium Leánykara Bontovics Jánosné Rába Mária** vezetésével Takács Jenő-Weöres Sándor: A folyón és Kodály Zoltán: Hét japán biciniumát Ivasivka Mátyás összeállításában énekelték stílusosan.

A Tanár úr 15 évesen komponálta Őrségen c. művét hegedűre és zongorára. Az esten *Vedresné Gyermán Júlia* és *Bánky József* tolmácsolta. A Marosszéki táncok c. Kodály kompozíciót a 83 éves *Bánky József* zongoraművész játszotta a közönség nagy örömeire. Ezután a **Janus Pannonius Gimnázium Leánykara** műsorában Ivasivka-Janus Pannonius-Csorba Győző: Küzdelmed sose bánd! valamint Stravinsky-Ivasivka: Mosolyogj gyermekem!, Kodály: Karácsonyi pásztortánc és Birtalan: Kapuban a szekér c. művét énekelték *Kotáncziné Vajda Ildikó* vezetésével sikeresen, a művek tartalmával való azonosulással.

Orff-Catullus: Odi et amo és Ivasivka-Gérecz: Boldog Özséb himnusza a **Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnázium Laudate Kórusának** előadásában csendült fel *Havasi Gábor* karnagy irányításával, a tőlük megszokott igényességgel. Ez utóbbi mű szövegét először *Áldozó Krisztián* mondta el. A szólót *Komáromi Alice* és *Bognár Szabolcs* énekelte, orgonán *dr. Kopjár Gábor* kísért.

A pécsi zenei élet „szigetteremtő embere” - a 80 éves Ivasivka Mátyás

Megjelent az Eozin Magazin 2013.január 12-i számában

A pécsi zenei életben csak nagyon kevesen mondhatják el magukról, hogy munkásságukat olyan nagyságok kísérték figyelemmel, mint Bárdos Lajos, vagy Kodály Zoltán. A kevesek élére kívánczik a 2013. január 12-én 80. születésnapját ünneplő Ivasivka Mátyás, aki a Nagy Lajos és a Janus Pannonius Gimnázium tanáraként és karnagyaként tízezernél is több diákot nevelt a nálunk komolyan nevezett klasszikus zene, de tágabb értelemben a muzsika szeretetére. Emellett középiskolai és felnőtt kórusaival a magyar és az egyetemes zenetörténet értékeit szolgálva ért el itthon és külföldön sikereket, fél évszázada Kodály segítségével létrehozta az első pécsi középfokú ének-zene tagozatot, s a Mester az ő kórusainak ajánlotta Mohács című utolsó nagy vegyeskari művét. A magyar zenész társadalomban pedig egyedülként olyan világhírű zeneszerzőkkel ápolt – műveik magyarországi bemutatóit eredményező – kapcsolatot, mint Orff, Britten, Sztravinszkij, Hacsaturján, vagy Sosztakovics. Nem véletlen tehát, hogy kiváló írónk, Németh László „szigetteremtő embernek” nevezte Ivasivka Mátyást, akit január 24-én ünnepi hangversennyel köszöntenek egykori tanítványai – köztük világhírű operanékes, Kovács Kolos és Dr. Papp Lajos szívsebész –, valamint a pécsi és baranyai kórusok színe-java.

Ivasivka Mátyás 1933. január 12-én született Miskolcon, egyéves korától él Pécsen, ahol 1951-54 között a Pécsi Zeneművészeti Szakiskola Tanárképző Intézetében többek között Agócsy László, Antal György és Graef Matild tanítványaként végzett zenetanárként. Pályáját 1952-ben az akkor induló pécsi Liszt Ferenc Zeneiskola óraadó szolfézstanáraként kezdte, majd

A hangverseny második részét a **Pécsi Vonósok** indították. *Győri Kornél* vezetésével a Kis tavaszi szvit c. Ivasivka - kompozíciót játszották sikeresen, majd neves felnőtt pécsi kórusok léptek a közönség elé. A **Szeráfi Kórus Nagy Ernő** karnagy vezényletével Bárdos – Daróci Bárdos – Arató: Tábortűzi Credo és Beethoven: Isten dicsősége c. művének tisztán csengő előadására még sokáig emlékezünk. A *Kertész Attila* Liszt-díjas karnagy vezette **Mecsek Női Kar** Ivasivka Mátyás: Ave Maria c. kompozíciójának éneklése után részleteket mutatott be Britten Missa brevis-éből, a közönség lelkes elismerésétől övezve. Szólót énekelt *Hartung Katalin*, hegedűn *Gyermán Júlia*, orgonán pedig *Körtési András* működött közre.

Bárdos Lajos: Jeremiás siralmi c. műve a **Komlói Pedagógus Kórus** előadásában ezen a koncerten is emlékezetes volt *dr. Szabó Szabolcs* karnagy irányításával. Nagy várakozás előzte meg Kodály Zoltán-Kisfaludy Károly: Mohács c. megrázó opusának bemutatását. A verset *dr. Papp Lajos* szívsebész professzor, egykori Ivasivka - tanítvány mondta el csakúgy, mint az 1965-ös keszthelyi helikoni ősbemutatón. E sorok írója még Janus - gimnazista korában legendaként hallott erről a ritkán hallható, megrázó műről és ajánlásának történetéről. Most a születésnap koncerten mindannyiunkra drámai erővel hatott.

A koncertet a **Pécsi Kamarakórus** műsora zárta. Először a Mecseki körtánc c. Ivasivka mű hangzott el *dr. Siptár Ernő* szövegére. Az ének szólót *Komáromi Alice* adta elő, zongorán *dr. Kopjár Gábor* kísért. Ezután a kórusvezető, *Tillai Aurél*: Tavaszodik c. Áprily versére komponált műve csendült fel. Végezetül a Mátrai képekből hallottunk részleteket igényesen, emlékezetesen.

A több mint négy órás hangverseny a 80. születésnapját ünneplő Ivasivka Mátyás vezényletével zárult. Kodály Zoltán – Berzsenyi Dániel: A magyarokhoz c. kánonját nemcsak az összkar, de a hallgatóság is lelkesen énekelte. **Isten éltesse a Tanár Urat!**

Törtély Zsuzsa egykori tanítvány

1953-57 között Zalaegerszegen, a Goldmark Károly Zeneiskola és a Tanítóképző Intézet zenetörténet- és szolfézstanáraként folytatta./Ebben az időben volt tanítványa a kiváló zenetörténész Paksa Katalin./

1957-től csaknem fél évszázadon át a pécsi Nagy Lajos (2006-ig) és Janus Pannonius Gimnázium(1957-1990) ének-zene tanára, karnagya volt, utóbbiban Kodály segítségével 1963-ban létrehozta az első pécsi középiskolai ének-zene tagozatot, mely-

nek 1973-ig vezetője volt. Három évtizeden át vezette a Mecseki Szénbányák Kodály Zoltán Férfikarát és az általa alapított Janus Pannonius Nőkart. Középiszkolai együtteseivel a Keszthelyi Helikonon 83 érmet, közte 61 aranyat nyert, 18-szor fődíjat is. Ő mutatta be Kodály Mohács című művét(1965) s az általa összeállított Hét japán biciniumot(1986). Karai József, Birtalan József, Szabó Csaba és pécsi szerzők, Tillai Aurél, Várnai Ferenc, Papp Zoltán műveinek ősbemutatói mellett világhírű zeneszerzőkkel való kapcsolatai révén magyarországi bemutatókat vezényelt.(Britten: Missa brevis; Orff: Rota; Sztarvinszkij: Credo) 1965-ben létrehozta az első magyar Orff-zenekart.

Az 1995-ben alapított Agócsy László Zeneiskola igazgatója 2003-ig. 1998-2006-ban a Ciszterci Gyermekkar alapítója és karnagya. Mintegy 2500 ismeretterjesztő előadást tartott, írásai magyar, olasz, német lapokban jelentek meg. A Magyar Cserkészövetség zenei szakvezetője, 10 zenei és cserkész-könyvet írt, 2007-ben világszerte terjesztett centenáriumi cserkész CD-t

készített, jelen sorok írójával, egykori tanítványával szerzője az eddigi legnagyobb terjedelmű magyar „város-zenetörténeti” könyvnek, a „Pécsi Concerto”-nak(2011). Munkásságát zeneszerzői tevékenység gazdagítja. Főbb művei: Női karra: Mecseki körtánc(1960); Négy epigrama(1968); „Már kél a fénynek csillaga” – három gregoriánus(1975); Küzdelmed sose bánd! (Janus Pannonius, 1983); Ave Maria(1993); Yugur-magyar fantázia(1998); Vegyes karra: Pécsi diákinduló(1959); Az igaz cserkész(Keresztury Dezső – 1990); Boldog Özséb himnusz (Gérecz Attila – 2005); Vonózenekarra: Kis tavaszi szvit(1958). A Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt és a Kodály-émlékdíj kitüntetője.

Ezután a hivatalosnak tűnő összegzés után hadd emlékezzék meg az egykori tanítvány néhány a Tanár úrról tőle, vagy másoktól megtudott érdekességekről és különlegességekről. Ivasivka Mátyás bár hegedülni tanult Molnár Kláránál, eredetileg nem készült zenei pályára, csak édesapja unszolására ment el a pécsi zenei tanárképzőbe, ahol elsősorban Agócsy László hatására egy életre szóló elkötelezettség alakult ki benne az ének-zene tanítás és Kodály Zoltán zenepedagógiai, nevelői és zeneszerzői munkássága iránt. Zalaegerszegen 1953-57 között is ennek szellemében tanított, egészen addig, amíg az akkori igazgató – aki az egyébként 1945-ben Pécsről világhódító útjára indult Kodály-módszer esküdt ellensége volt, jellemző, hogy még a minisztériumban is feljelentette Kodályt(!) – egy mondvacsinált ürüggyel, nevezetesen, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc utolsó napjait követően az orosz tankok „felügyelete” közepette lezajló ruhagyári munkánsztrájk ideje alatt hazaengedte tanítványait és nem tartotta meg óráit-, el nem bocsátotta állásából. Az, hogy ez mégsem sikerült neki annak köszönhető, hogy eltávolításának híre Bárdos Lajos közvetítésével eljutva a Mesterhez, maga Kodály emelt szót mellette, s ez a tény még a különben nem elfogulatlanságáról ismert korai Kádár-korszaki bíróságot is arra ösztönözte, hogy felmentse és jogaiba visszahelyezze a Tanár urat,

aki a megítélt végkielégítés után azonban visszatért Pécsre, ahol sokunk nagy szerencséjére a Nagy Lajos és a Janus Pannonius Gimnáziumok ének-zene tanára lett.

Életében a következő Kodályhoz kapcsolódó fontos epizód, hogy 1963-ban felmerülve benne, hogy milyen fontos lenne egy nem hivatásos zenészeket képző középfokú ének-zene tagozatos iskola Pécsen, miután a helyi „hatalmasságok” ezt értetlenül fogadták, Tóth Ferenc komlói tanár és karnagy társa tanácsára személyesen Kodályhoz fordult, aki – miután érdeklődött pályája és annak zalai előzménye iránt, mondván „Biztos ismerte azt a tanárt, akit az új magyar zenei nevelés követőjeként elbocsátottak?” s a Tanár úr úgy válaszolt „Igen professzor úr, én vagyok.”, nos ezek után a meglepődő zeneszerző – természetesen az ügy mellé állt, mondván „Jövő héten megyek a miniszterhelyetteshez, majd megemlítem a dolgot.” Az említésből tett lett, s 3 hét múlva meg-

született az engedély, s 1963 őszén – idén épp 50 éve – megkezdődhetett a tanítás a Janus Pannonius Gimnázium ének-zene tagozatán, melyet Tanár úr 10 éven át vezetett, s mely 1973-tól a ma már Kodály Zoltán nevét viselő gimnáziumban folytatódott, Kertész Attila vezetésével.

A Tanár úr életében harmadik s egyben karnagyi tevékenysége szempontjából legjelentősebb Kodály Zoltánhoz kapcsolódó esemény, hogy 1965-ben a Keszthelyi Helikonon ősbemutatóként a Nagy Lajos és a Janus Gimnáziumok kórusai az ő vezényletével mutathatták be Mohács című utolsó nagy vegyeskari művét, melyről a budapesti lakásán felkeresett Mester azt mondta a Tanár úrnak, hogy „ez jó lesz a felszabadulás 20. évfordulójára”. /Mert-hogy Kodály mindig szándékosan a „dúlás” szórészt kiemelve „emlékezett meg” hazánk a szovjet csapatok általi felszabadításáról, a „felszabadulásról”./ A Tanár úr először nem értve ennek okát hazatérve barátainak is megmutatta az új művet, s a kiváló partitúra-olvasó, a művet zongorázó Tillai Aurél ismerte fel, hogy a Kisfaludy Károly vers „Birtok nem vala már, idegen lett a magyar otthon” kezdetű részleténél oroszos motívumot, Blantyer – még Karády Katalin által is énekelt – Katyusa dalának dalmát idézte fel Kodály a török, helyett az orosz megszállásra utaló céllal. A rendkívül nehéz művet egyébként Kodály tudatos taktikai érzékel „a pécsi ifjúsági kórusoknak” ajánlással látta el, akik alapos előkészítő munka után hatalmas sikerrel mutatták be a művet, a rádió és a filmhíradó jelenlétében.

Az ősbemutatón, mint irodalom- és épp a Tanár úr révén zenekedvelővé is vált diák Papp Lajos a későbbi világhírű szívsebész mondta el Kisfaludy Károly versét, aki a január 24-i Nagy Lajos Gimnáziumbeli ünnepi hangversenyen is elmondja a verset, mielőtt a dr. Szabó Szabolcs vezette Komlói Pedagógus Kórus a baranyai felnőtt kórusok közül másodikként megszólaltatná a művet.

/Az első a dr. Hoppál Péter vezette Mohácsi Bartók Béla Vegyeskar volt, akik lemezre is vették./

Kodályhoz fűződő személyes kapcsolatai kapcsán elmondható, hogy Ivasivka Mátyás büszke lehet rá, hogy Kodály – akárcsak Tóth Ferencet – őt is „felhasználta” zenepedagógia, nevelési terveihez!

A magyar zenei élet szempontjából egyedülálló tette volt Ivasivka Mátyásnak, hogy 1963-ban a világ akkor élő legnagyobb zeneszerzői közül hetet is megkeresett levélben azzal a kéréssel, hogy iskolai együttese számára műveikből – itthon nehezen férhető – kottát küldjenek. A francia Georges Auric és az örmény Aram Hacsaturján kivételével – aki, amint egy későbbi személyes találkozás alkalmával kiderült nem kapta meg a levelet – mind válaszoltak, s kottákat, lemezeket is küldtek, a német Paul Hindemith például meghagyta kiadójának, hogy a Tanár úrnak mindig ingyen adjanak kottákat, aki nem élt vissza ezzel, de iskolai zenekarával például előadta a VI. György halára írt Gyászzenét. Az angol Benjamin Britten pedig amellet, hogy művei lemezfelvételeiből is küldött Ivasivka Mátyásnak, ahhoz is hozzájárult, hogy a fiúkórusra és orgonára 1959-ben írt Missa brevisét a Janus Pannonius Gimnázium Leánykarával is előadja a mű magyarországi bemutatóját vezénylő Tanár úr, akinek partnere a pécsi zenei élet kiváló orgonistája, Halász Béla volt.

A leggyümölcsözőbb kapcsolata Tanár úrnak Carl Orff német zeneszerzővel alakult ki, aki megismertette az úgynevezett Orff-hangszerekkel – melyeket egy hatalmas teherautó szállított Pécsre a zeneszerző ajándékaként – s a Tanár úr 1965-ben ennek segítségével létrehozta az első magyar Orff-zenekart, mely még számos követőre talált hazánkban. A pedagógiai célzatú felhasználás mellett számos Orff-mű magyarországi és pécsi bemutatója fűződik Ivasivka Mátyás nevéhez, melyek közül talán az 1972-es Müncheni Olimpiára írt Nyárkánonfeldolgozás, a Rota a legjelentősebb, melyre a világon második előadásként 1974 márciusában került sor a Liszt teremben.

Dmitrij Sosztakovics ugyan nem tudott küldeni ifjúsági kórusoknak való műveket a Tanár úrnak – lévén, hogy nem írt ilyeneket –, viszont

egy rendkívül kedves levelet írt, melynek címdalán a Nagy Lajos gimnázium nevét oroszra lefordítva, latinul kiírta, hogy „Velikij Ludvig”.

Ivasivka Mátyás pedig amellet, hogy az évtizedek alatt egyre inkább a nagy orosz zeneszerző hívévé vált s bányász férfikarával Sosztakovics Tíz kóruspoémája közül a Május 1 címűt pécsi bemutatóként megszólaltatta, azzal is meghálálta ezt a gesztust, hogy a korábbi munkásdalosai által cserkészként már a Horthy-korszakban énekelt és örökzölddé lett 1934-es nálunk Szalmás Piroska fordításában „Szép gyermekem, jöjj ki a rétre” címen ismert Sosztakovics-dalt a zeneszerző születésének 2006-os centenáriumán cserkész-szövegváltozatával lemezre vetette Schóber Tamás I. gyakorló iskolai Campanella kórusával.

Ivasivka Mátyás 1964-ben felkérésre meghallgatta az akkor a Mátyás király utcai általános iskolát követően a Széchenyi István Gimnáziumban tanuló Kováts Kolost, akitől a „beajánló kolléga” Verdi Don Carlosának Fülöp király áriáját ígerte mint produkciót. A Tanár úr, ahogy maga fogalmazott egy vele általam készített rádióinterjúban „tömény dilettantizmusra” számított, de még szerencse, hogy ült, mert ha nem, akkor „leült volna”, olyan tökéletesen érett előadást hallott az akkor mindössze 16 éves diáktól, aki abban az évben megnyerte a „Ki mit tud?”-ot is, épp a Fülöp király áriával. A Tanár úr ezek után meghívta a Nagy Lajos Gimnázium kórusszólistájának Kováts Kolost, aki pályaindítását tehát – Schlezák Augusztá énektanárnő mellett – épp Ivasivka Mátyásnak köszönheti. /Nem melleleg későbbi feleségét is, hiszen akkor ő volt a kórustitkár!/
A produkció színvonaláról fennmaradt a Pécsi Rádió archívumában található és a Pécsi Concerto című könyv mellékletében is Zseni Nándor zongorakíséretével hozzáférhető felvétel jóvoltából még ma is a meglepetés erejével ható képet nyerhetünk Kováts Kolos később világhírűvé lett basszistánk ifjúkori káprázatos kvalitásairól. A mostani koncerten egyébként az a Bánky József fogja kísérni zongorán, aki Ivasivka Mátyás zalaegerszegi tanártársa volt, s aki 22 évesen, mint zeneakadémista növendék Kodály 70. születésnapja alkalmából a Mester előtt szólaltatta meg a Marosszéki táncokat, melyet Péccsett Sass Dezső a város kiváló zongoraművésze adott elő a Kodályt köszöntő 1953. január 12-i Pécsi Nemzeti Színházi ünnepi koncerten, melynek 60. évfordulójára is emlékezünk az Ivasivka Mátyás köszöntő koncerten. /Az egy szimbolikus véletlen, hogy a Tanár úr épp aznap volt 20 éves./

Ivasivka Mátyás karnagy pályáján rendkívül fontos volt a határon túli és hazai magyar kórusmuzsika ügyének szolgálata. Előbbiekből Birtalan József és Szabó Csaba műveinek magyarországi és ősbemutatói emelkednek ki, míg utóbbiak közül Bárdos Lajos és Karai József műveinek pécsi és ősbemutatói és a pécsi zeneszerzők, Tillai Aurél, Várnai Ferenc, Papp Zoltán műveinek ősbemutatói, melyek közül néhánynak magam is részese lehettem. Emellet számomra és a pécsi zenei élet „lokálpatriotizmus” szempontjából is jelentősek Tanár úr zeneszerzői alkotásai.

A dr. Siptár Ernő szövegére 1959-ben írt Pécsi Diákinduló – melynek kiváló szólistája volt Meláth Andrea énekesnő édesapja, dr. Meláth Ottó – és az 1960-ban írott Mecseki körtánc után magam az 1968-ban Dante, Janus Pannonius és Jevtusenko nyomán komponált Négy epigramma című művével ismerkedtem meg középiskolásként a Pécsi Rádió által a Janus Leánykar és Bánffy

György színművész előadásában készített felvétel jóvoltából, s kifejezetten büszke voltam rá, hogy tanárom ilyen mély gondolatosságú, de jól énekelhető, dallamos, ugyanakkor jól tervezetten és világosan építkező zeneművet alkotott. 1955-ben komponált, majd 1993-ban másfajta kísérettel átírt Ave Mariája mellett legkülönösebb története a 2005-ben Gérecz Attila verse nyomán komponált Boldog Özséb himnuszának van. Az 1953-ban eredetileg dr. Siptár Ernő verse nyomán írott Boldog Özséb fohászt a pálos rendi szerzetesek rendszeresen énekeltek, még a Rákosi-korszak börtöneiben is. Itt hallotta dallamát Gérecz Attila költő is, aki verset írt rá, s a Tanár úr erre az ezredforduló után megismert változatra komponálta – nemzeti himnuszunk dallamát is felhasználva – a Boldog Özséb himnuszt, melyben most a Nagy Lajos Vegyeskar szólistájaként Komáromi Alice és Kovács Kolos működik közre, a koncerten több művet is kísérő Dr. Kopjár Gábor orgonakíséretével.

A Ciszterci Rend Pécsi Nagy Lajos Gimnáziumában 2013. január 24-én este 6-kor kezdődő, Ivasivka Mátyást 80. születésnapja alkalmából köszöntő ünnepi hangversenyen a Pécs-Baranyai Kórus és Zenekari Szövetség rendezésében Pécs és Baranya legkiválóbb kórusai, együtteseivel vesznek részt: a VKI Mátyás Király Utcai Ének-Zene Tagozatos Ált. Isk. nagykórusa (Kunváriné Okos Ilona), a Janus Pannonius Gimnázium Leánykara (Kotáncziné Vajda Ildikó), a pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola Leánykarának kamarakórusa (Bontovics Jánosné Rába Mária), a Ciszterci Rend Pécsi Nagy Lajos Gimnáziumának Laudate Kórusa (Havasi Gábor), Szeráfi Kórus (Nagy Ernő), a Mecsek Nőiakar (Kertész Attila), a Komlói Pedagógus Kamarakórus (dr. Szabó Szabolcs), a Pécsi Kamarakórus (Tillai Aurél) és a Pécsi Vonósok (Győri Kornél), közreműködnek még Vedresné Gyermán Júlia-hegedű; Bánky József-zongora; Tisza Boglárka-furulya; Hartung Katalin, Komáromi Alice és Kovács Kolos-ének; Dr. Kopjár Gábor-orgona; Áldozó Krisztián és Dr. Papp Lajos-

versmondó és a nyitó diákösszkart vezénylő Tóth Ferenc karnagy. A megnyitót dr. Páva Zsolt Pécs polgármestere mondja – távollétében dr. Hoppál Péter képviselő, PMJV kulturális bizottságának elnöke –, a köszöntőt dr. Andrásfalvy Bertalan egyetemi tanár, Pécs díszpolgára (2010).

A Tanár úr egyszer elmesélte, hogy mivel „Lajosista” és „Janusista” iskolai kórusai és zenekarai, együtteseivel mellett a kereskedelmi és a közgazdasági szakközépiskolák kórusait is vezette, az egyik „Éneklő Ifjúság” rendezvény előtt egyik kollégája úgy fogalmazott: Matyi, ha megbetegednél, akkor ki kellene írni a plakátokra, hogy „Az Éneklő Ifjúság Ivasivka Mátyás betegsége miatt elmarad!” Nem véletlen tehát, hogy amikor Tanár úr zenepedagógusi tevékenységéről, valamint a hazai és nemzetközi zenei élet kiválóságaival való kapcsolattartásáról a kiváló író, Németh Lászlót az ismeretterjesztő előadások terén kolléga és jó barát Tüskés Tibor író tájékoztatta, ő úgy fogalmazott, hogy Ivasivka Mátyás „szigetteremtő ember”, akinek a zeneszerető és zenekedvelő pécsiek nevében is jó egészséget kívánva, ezúttal most „csak” az általa a Keszthelyi Helikonokon – Bárdos Lajos örökét átvéve – immár 37 éve(!) vezényelt Kodály Berzsenyi Dániel A magyarokhoz II. – „Forr a világ...” kezdetű – ódája nyomán írott kánonját kell összkarként elvezényelni.

Isten Éltesse Tanár Úr!

Kovács Attila, egykori tanítvány
Bartók Béla-Emlékdíjas zenei szerkesztő

EMLEKEZÉS LAJTHA LÁSZLÓRA

Lajtha László a Francia Akadémia (Institut de France – Académie des Beaux-Arts) első magyar zeneszerző tagja, a XX. század egyik jeles magyar zeneszerzője. Többek között kilenc szimfónia, három balett, egy opera és számos kamarazenemű, egyházi mű szerzője. Nagy elődeihez, Bartókhoz és Kodályhoz méltó népzene kutató – széki gyűjtése nagy hatással volt a most éppen negyven éve elindult táncmozgalomra – Kossuth-díjas tudós. Nagyszerű zenepedagógus, aki harminc éven át tanított a Nemzeti Zenedében, ő volt az intézmény utolsó főigazgatója. A Magyar Rádió zenei igazgatója, egyházzenész, karmester és karnagy.

Kultúrdiplomata, igazi polihisztor, aki több rangos nemzetközi szakmai szervezetben töltött be meghatározó pozíciót

Hajlíthatatlan jellemű ember, aki a magyar történelem legnehezebb időszaiban is bátran kiállt sziklaszilárd elvei mellett, és mindig bizonyította hazája iránti elkötelezettségét.

1947-ben felkérték egy filmzene elkészítésére, így egy évet családjával Londonban töltött. Mikor 1948-ban lejárt angliai szerződése többen marasztalni kívánták, szerződés meghosszabbítást is ajánlottak; a válasza az volt: „Én magyar művész vagyok, a gyökereim otthon vannak. – Miért ne mennék haza? Akkor jövök vissza Nyugatra amikor akarok” Naivan így hitte... 1948-tól tizennégy éven át nem kapott útlevelet. Kegyeszteté vált. 1963-ban hunyt el, halála után életművét felesége Rózsi néni, majd unokahúga dr. Lajtha Ildikó gondozta. A hagyaték 2001-ben került a Hagyományok Házába.

– Egy egész generáció nem ismerhette meg Lajtha László munkásságát és műveit. – *Solymosi Tari Emőke* még a Zeneakadémia zenetudományi szak hallgatója volt mikor egyik tanára felhívta a figyelmét, hogy foglalkozzon Lajtha László zeneszerzővel. Az

Lajtha László
1892. 06. 30.-1963. 02. 16.

ifjú zenetudós – ma már a Zeneakadémia zenetörténet-tanára – nagy lelkesedéssel kezdte kutató munkáját. Ennek eredményeként – számos tanulmány mellett – ma már négy könyvet jelentetett meg. Ezek közül a „Két világ között” című kiadványban ismerhető meg legjobban Lajtha László élete és munkássága. E könyv és Erdélyi Zsuzsanna: „Kockás füzet” c. könyvének megjelenése alkalmából tartottak Könyvbemutatót a Hagyományok Házában 2010-ben.

Dr. Erdélyi Zsuzsanna néprajzkutató 1953 és 1963 között Lajtha László egyik legközelebbi munkatársa volt; a szövegek szakértőjeként, rendszeresen részt vett a gyűjtéseken, Tóth Margit zenetudós-zenei szakértővel együtt, ők hárman alkották a népzene gyűjtő csoport utazó csoportját.

Lajtha László születésének 120. éves évfordulójára emlékezve tartottak **emlékülést** a Magyar Művészeti Akadémián 2012. június 27-én. A népzene gyűjtés éveinek gazdag élményanyagáról számolt be Erdélyi Zsuzsanna – a Művészeti Akadémia tagja – és Solymosi Tari Emőke, aki gazdag képanyaggal illusztrálva idézte részletesen a zeneszerző életét, immáron hosszú évek kutatásai és anyaggyűjtése alapján.

ÜNNEPI HANGVERSENY

Lajtha László születésének 120. évfordulóján Budapesten a Hagyományok Házában 2012. június 30-án, a Hagyományok Háza és a Nemzeti Filharmonikusok közös rendezésében.

A koncerten Lajtha két világi kórusműve és két kamarazenei alkotása hangzott el, továbbá felcsendültek dallamok a szerző népzenei gyűjtéséből. A programban szereplő Lajthakompozíciók egyaránt példázzák a Lajthazenének a magyar népzenehez való szoros kötődését, valamint a hazai zeneszerzésben egészen egyéni franciás irányultságát.

A műsorvezető, *Solymosi Tari Emőke* zenetörténész, kiválóan ismertette a műveket és részletes tájékoztatást nyújtott a zeneszerző életéről, amit a vetítés tett teljessé.

LAJTHA EMLÉKNAP

az MTA BTK Zenetudományi Intézetben
2013. február 16-án az 50. éve elhunyt Lajtha László emlékére

Az egész napos rendezvény a Múzeumban tartott Lajtha-Emlékszoba és Kiállítás megnyitójával kezdődött. Lajtha László műveinek megszólaltatása – Balog József zongoraművész előadásában – jelentette az ünnepség méltó kezdetét és befejezését

Megnyitó beszédet Hammerstein Judit, az

Emberi Erőforrások Minisztériumának helyettes államtitkára mondott. Ismertette és méltatta, a korábban méltatlanul háttérbe szorult Lajtha László életét és munkásságát. Kifejtette, hogy joggal bízunk abban, hogy végre a nagy alkotó, tudós, zeneszerző, a sokak elé példaképpül állítható igaz ember, elfoglalhatja az őt megillető helyet nemzeti kultúránkban.

A Zenetudományi Intézet főigazgatója *Richter Pál*, kiemelte, hogy az emlékszoba kutatóhelyként való megnyitása jelképezi, hogy az intézmény hivatalosan is átveszi Lajtha László hagyatékát. Megemlítette, hogy más országokban kisebb jelentőségű zeneszerzők köre is hatalmas kultuszt építenek. A magyar zenetörténet a bőség zavarában van, de immáron Bartók Béla és Kodály Zoltán Emlékházát követően Lajtha Lászlónak is állandó Emlékszobát szentelhetek. Így Lajtha László budapesti, Váci utcai lakásának hangulatát teremteték meg az eredeti bútorokkal: ülő garnitúra, Bösendorfer-koncertzongora, az íróasztalon a franciabetűs írógépe, könyvszekrényei – bennük a könyvtár egy része, valamint kisebb használati tárgyak, a zongorán felesége *Hollós Róza* fényképe.

A hagyatékot a zeneszerző unokahúga, *Lajtha Ildikó* adta át, aki hűséges gondozója az örökségnek, közvetlen, szavaival, személyes emlékekkel egészítette ki az ünnepélyes átadás eseményét.

A hagyaték nagy része eddig a Hagyományok Házában volt, ám mint Kelemen László főigazgató nyilatkozott, emlékszoba berendezésére ott nem nyílt alkalom. A digitális másolatokból a Hagyományok Háza továbbra is folyamatosan szolgáltat majd a kutatóknak, a népzenei gyűjteményt pedig továbbra is ott őrzik.

A szoba előtt egy kamarakiállítás rendeztek be, ahol azok a táblók szerepelnek amelyeket korábban a Művészetek Palotájában volt látható, valamint itt talált elhelyezésre az eddig még soha kiállításra nem került könyvek gyűjteménye.

A megnyitót követően konferenciát tartottak, elnöke *Dalos Anna*, a 20-21. századi Magyar Zenei Archívum Kutatócsoport vezetője. Az első előadó, az ismert Lajtha-kutató zenetörténész Solymosi Tari Emőke volt. A konferencián a következő témakörökben hangzott el előadás: A Művész és a nagyvilág; A népzene kutatója; A tudós és tudományszervező; A zeneszerzői műhely.

A zeneszerzőre emlékezve este hangversenyt tartottak Lajtha László műveiből és Kőröspataki gyűjtéséből. Közreműködött: *Balog József* (zongora), *Fülep Márk* (fuvola), a **Kádár Vonósnégyes** és a **Szeret Együttes**.

Hangversenyt rendeznek Lajtha László halálának 50. évfordulója tiszteletére 2013. április 19-én, Az Óbudai Társaskörben, Mesterek és barátok címmel, *Meláth Andrea* – ének; *Egri Mónika* és *Pertis Attila* – zongora közreműködésével. Műsorvezető: Solymosi Tari Emőke.

Műsoron: Lajtha László: Népdalfeldolgozások; Bölcsődalok; Capriccio – balett, op.39. részletek. Válogatás, Claude Debussy, Bartók Béla és Weiner Leó műveiből.

Márkusné Natter-Nád Klára

NEGYVEN ÉVES A CEGLÉDI KARDOS PÁL PEDAGÓGUS ÉNEKKAR

2012. november 24-én ünneplőbe öltözött a ceglédi városháza díszterme, hogy tárt ajtókkal várja a jubiláló pedagógus vegyeskart, és régi-új közönségét. Már negyven éve elmúlt, hogy a Ceglédi Hírlapban megjelent egy rövid tudósítás: a városi művelődésügyi, szakszervezeti, zeneiskolai vezetők úgy gondolták, színtelenek a pedagógus napi ünnepségek, létre kellene hozni egy pedagógusokból álló énekkart. 1972. október 30-án volt az első találkozó, a megbeszélés és megalakulás, 29 óvónő, tanító, tanár társaságában. Erre az alkalomra, eseményre emlékeztek negyven év elmúltával a mai kórustagok, a hajdani alapítók, a négy évtized három karnagya, a szakmai szervezetek és a város képviselői, mindazok, akik büszkéek a ma már neves, rangos és népszerű művészeti együttesre. Az énekes-krónikás 1) összeszámolta: Magyarországon a 40 év alatt összesen 30 településen, közel kétszáz alkalommal szerepeltek. (Cegléden 77, Budapesten 29 hangversenyen.) Nagy munkát, egyben művészi fejlődést, sok elismerést jelentettek az élményekben is gazdag külföldi utak. 13 külhoni utazás volt, hét országba és három miniállamba (Vatikán, Monte Carló, San Marinó) jutottak el, összesen 30 alkalommal énekeltek. A megtett kilométerek száma hatvanöt ezer körüli.

Ez a novemberi szombat este igazi ünnepé vált mindenki lel-

kében, hiszen (ahogy Babits írta) „Mindenik embernek a lelkében dal van...” Földi László polgármester, országgyűlési képviselő köszöntője után következtek a művek, a gazdag repertoárból a kórusirodalom remekei. Adventhez közeledve számos egyházzenei mű hangzott el (Caccini: Ave Maria, Delibes: Missa brevis, Rossini: Motette, Brooks-Levis: A la Nanita Nana), de nem hiányoztak a magyar remekművek sem (Fasang Árpád: Elindultam szép hazámból, Karai: Négy magyar népdal, Kodály: Esti dal és A 114. Genfi zsoltár). Különös varázslatot adott az, hogy a műsorközlő előre jelezte, ma, itt „mestermű” is elhangzik. „A lényegre törő, rendkívül szellemes konferansz szövegét írta és elmondta dr. Szabó Alfréd, alapító kórustag. 2) Valóban így volt, Nagy Imre alapító tag unokája, Mester Dávid, a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakiskola végzős hallgatója, nagyszerű Ave Mariát komponált, amit maga kísért zongorán, szólót énekelt Béres Judit zeneiskolai tanár. A többi szólista is megérdemli a dicséretet: Csizsár Ágnes, Györe Sándorné, Makai Viktória, Kiszely Margit és Györe Sándor. A fuvolista Csobán Tünde volt, s az egész est zongorakísérője Mester Dávid.

A 120 éves Városháza impozáns dísztermében meghitt, derűs mosolygós pillanatokkal ért véget a harmadnyi idős énekkar ünnepi koncertje. A végtelennek tűnő (telt házas) vastapsok után „polgármesterünk javaslatára... a jelenlévők elénekelték a Boldog születésnapot! című dalt. Ezek után olyan ritka pillana-

tok következtek, amelyek egyébként ilyen alkalomkor nem történnek. A hallgatóság hangosan éljenzett, és a lelkesedéstől füttykoncertet adott, akár a rockzenei fesztiválokon. Mindvégig mindenki hálás szívvel gondolt Soltészné Lédeczi Judit Liszt-díjas karnagyra, aki ilyen magasságokba juttatta a Kossuth Gimnázium Leánykara mellett a pedagógus énekkart is, amelynek immár 12 éve áll az élén, s előtte is 12 évig segédkarnagyként tevékenykedett.”3)

Ám szükség volt még néhány perc csendre is. A vendégek közül díszes elismerő oklevéllel és szép szavakkal üdvözölte a kórust és vezetőjét Vadász Ágnes, a KÓTA főtitkára, dr. Salamon Zoltánné, a Pedagóguskórusok Országos Társasága tagja és Holló Gyula elnök, aki ceglédi zeneiskolai tanárként húsz évig volt az együttes karnagya. Béres Károly, alapító karnagy, aki nyolc évig dirigált, meghatottan beszélt az első évek élményeiről. Végül a kórus vezetőségének megbízásából Földi László polgármester köszöntötte az alapító tagokat (Soltészné Lédeczi Judit, Béres Károly, Bíró Károlyné, Ivanics Bertalan, dr. Kis Mihályné, Nagy Imre, Palatinus Andor, Pintér Istvánné, Szelezky Zita – ő az egyetlen, aki 40 éve énekel a kórusban –, dr. Szabó Alfréd, dr. Szabó Alfrédné). Köszöntötte Bálint Lászlónét, aki 23 éve megszaktítás nélkül a kórus titkára, Holló Gyula volt karnagyot, dr. Pernecky Jánosnét, aki dr. Kis Mihályné 30 évnyi korrepetitorsága után évekig kíségette az énekkart, P. Szabó Zoltánné zeneiskolai igazgatót, aki mindenben segíti a nemes munkát – és az egykori külföldi vendéglátókat, a korábban Finnországban élő Timkó Tamás zenetanárt, és az Olaszországban élő, ceglédi Boldizsár Piroskát. Cegléd polgármestere, az énekkar legfőbb pártfogója és támogatója újabb sikeres negyven évet kívánt, hogy a nyolcvanadik születésnapot is így ünnepelhessek... Kardos Pál, Cegléd szülötte, a kórus névadója éppen 40 évvel ezelőtt kapott Liszt-díjat.

A szünni nem akaró tapsból megnyilvánuló érzelmi, lelki gazdagodás kisugárzott a teremből, mindenki vitte magával a barátaihoz, családjá körébe, az otthonokba. Babits így folytatta: „És akinek szép a lelkében az ének, / az hallja a másik énekét is szépnek.” Ezt az élményt, ezt a gazdagodást nem veheti el senki. Bárhová vihetjük magunkkal.

Szabó Alfréd alapító kórustag

1) Fábri Attila: 40 éves a Ceglédi Kardos Pál Pedagógus Énekkar. Cegléd, 2012 (kézirat).

2) Zimonyi Zita: Negyven éves a Ceglédi Kardos Pál Pedagógus Énekkar – www.cegledinfo.hu

3) Zimonyi Zita: u.o.

GAZDAGOK VAGYUNK!

Lelkesült érzések és szubjektív gondolatok a Canticum Novum Kamarakórus és a debreceni Református Kollégiumi Kántus karácsonyi hangversenye után (Debrecen, Református Kollégium Díszterme, 2012. december 18.)

Úgy adta a vak véletlen, hogy kárpótlást kaptam a Kodály-évforduló elszalasztott decemberi ünnepi hangversenyeiért. (A budapesti rendezvényekre szóló meghívó olyan későn érkezett, hogy addigra elígérkeztem máshová.)

A két együttes közös karácsonyi hangversenye több szempontból is különös vonzerővel hatott. A két kórus külön is figyelmet érdemel, de a világszerte ismert Magyar Örökség-díjas, több mint harmadfél évszázada működő **Kollégiumi Kántusnak** és a számos nemzetközi sikert elért **Canticum Novum Kamarakórusnak** összefogása többet ígért. *Berkesi Sándor* több évtizedes karnagy és egyházzenei tevékenységével a Kántust a kóruséneklés nemzeti hagyományának egyik fő műhelyévé tette. A debreceni zeneművészeti kar hallgatóinak kamarakórusa pedig *Török Ágnes* vezetésével a magyar és az európai kóruszene legkülönbözőbb korszakainak felfedezője és hiteles előadója. Mindketten karvezetést tanítanak a debreceni zeneművészeti karon, és a műsorból az is kiderült, hogy ez alkalommal főiskolás növendékeik karvezetőként is lehetőséget kaptak a bemutatkozásra. Különlegességet is tartogatott a műsor: *Vajda János* Karácsonyi énekének ősbemutatóját, amelyet a *Berkesi* vezette Kántusnak komponált.

A Canticum Novum kamarakórus lépett először dobogóra. Már a műsor elején vezénylő két diák keze alatt megmutatkoztak a kórus ére nyei; kiegyenlített hangzás, egymásra figyelés, hajlékony, plasztikus szólamvezetés. *Palestrina* kétkórusos karácsonyi motettáját *Szűcs Magdaléna* vezényelte, *Rheinberger* *Rorate coeli c.* művét pedig *Porcsalmy Balázs*. *Török Ágnes* keze alatt a kórus a különböző stílusokban való jártasságáról is meggyőzte közönségét, virtuóz magabiztossággal énekelték *Petr Eben* *Cantico delle Creature c.* művét, *Stanford* darabja pedig a kórus hangzás érzékeny egyensúlyával és dinamikai tágulékony ságával tűnt fel. A műsört záró magyar szerzők (*Orbán György* és *Farkas Ferenc*) művei is odaadó figyelemmel, átélő előadásban hangzottak el. Fontos segítséget adott a hallgatóságnak *Náray Máté* tartalmas, igényes műsorismertetése. A magas színvonalú műsorról a prágai nemzetközi adventi kórusfesztivál keretében rendezett *Petr Eben* versenyre készült az együttes, de nem sikerült az

utazáshoz támogatót találniuk. A hallottak alapján komoly eséllyel indulhattak volna! Gazdagok vagyunk...

A Kántus műsorát maga a karnagy, *Berkesi Sándor* ismertette bensőséges közvetlenséggel. Ennek során az egyes művekhez fűzött személyes élményein át megismerhettük keletkezésük történetét, bemutatásuk körülményeit. A Kántus gonddal megválasztott műsora főként magyar szerzők műveiből állt. Az adventi-karácsonyi ünnepekörhöz közvetlenül kapcsolódó művek mellett a Kántus hagyományait idéző alkotások is szerepeltek. *Kodály Zoltán* születésének 130. évfordulójára emlékezve az emblematis *Ady-vers* népdal alapú feldolgozása, a *Fölszállott a páva* hangzott el nemes szenvedéllyel, hiteles, nagyívű előadásban. *Bárdos Lajosra* és *Vass Lajosra*, a velük való személyes kapcsolatra emlékezett a házigazda együttes egy-egy általuk inspirált, nekik dedikált tétel előadásával. A kortárs kórusmuzsikát *Reményi Attila* zsoltárfeldolgozása képviselte – ez a darab is a Kántus számára készült –, amelyet *Kiss Erika* karvezetés szakos hallgató vezényelt, kiemelve a kontrapunktikus zenei szövet fő jellemzőit.

A műsorból a legfrissebb jelző nemcsak azért illik *Vajda János* Karácsonyi énekére, mert ez alkalommal hallhattuk először, hanem mert szellemes ritmus-játékával, csengő-bongó hangszerkíséretével igazi karácsonyi örömenét írt a Kántus számára. A kórus ízes, lendületes előadását a zeneművészeti kar hattagú hangszeres kamaragyűjtése kísérte. A szerzőt hálás taps köszöntötte a közönség és a kórus részéről egyaránt.

Vajda és a debreceni zenei élet kapcsolata élénk és folyamatos. A debreceni nemzetközi kórusverseny számára írta egyik legjelentősebb művét, a tenor szólót, vegyeskart és zenekart foglalkoztató *Pater noster-t*. A 2006-as XXII. kórusverseny nyitóhangversenyén elhangzott nagy sikerű bemutatóját (*Kelen Péter* zseniális szólójával, *Kovács János* vezényletével) követően nem találkoztam sem a mű előadásával, sem méltatásával, kritikájával... Ilyen gazdagok vagyunk?

A 2009-ben vegyeskarra és ütőhangszerekre írt *Pannonii carmen* című művét a Canticum Novum és a SONUS Ütőegyüttes *Török Ágnes* vezényletével 2011-ben a zeneművészeti kar Liszt-termében szerzői est keretében adta elő nagy sikerrel. *Vajda* és a Kántus kapcsolata sem újkeletű, 2009-ben *Balassi Bálint* szövegét zenésítette meg számukra: *Adj már csendességet* címmel, bemutatója a *Kálvin-évforduló* alkalmából a MűPa-ban volt *Virágh András Gábor* orgonaművész közreműködésével. Kölcsönös nagyrabecsülésen alapuló viszonyukra jellemző, hogy a *Kossuth-díjas* zeneszerző a Debreceni Református Kollégium könyvtárára bízta életműve dokumentumainak, kéziratainak megőrzését. A dokumentumok az itt következő címen érhetők el:

<http://www.silver.drk.hu/sites/default/files/feltoltes/Vajdamuvei.pdf>

A bemutató kapcsán nem hagyhatom szó nélkül azt az élményt, amit *Berkesi Sándor* vezénylese kelt énekeseiben és a rá figyelő közönségben. Művészete lényegre törő, természetes és sallangtalan, ugyanakkor határtalanul szabad, egyéni. Mozdulatai egyértelműek, gesztusaival minden segítséget megad a kifejezésben énekeseinek, karnagy munkája az egész mű szellemi-lelki tartalmának kibontására irányul. Interpretációja egyedülállóan példamutató a szöveg és zene kölcsönhatásának precíz kimunkálásában, a felkészülés során amatőr énekeseit igazi partnerekké nevelve a hiteles előadásban.

A műsor végén a két együttes közös előadásában *Bárdos Karácsonyi bölcsődalát* *Török Ágnes*, *Kodály Esti* dalát *Berkesi Sándor* vezényelte. A műsört záró *Kodály-mű* előtt váratlanul szót kért *Tóthné Szabó Mária* Sárretudvariból, aki a Falvak Kultúrája Alapít-

vány kuratóriuma nevében ünnepélyes bejelentést tett: Berkesi Sándornak a magyar zenekultúra terjesztésében végzett több évtizedes fáradhatatlan munkájáért a Magyar Kultúra Lovagja kitüntető címet adományozza. A bejelentést követően a két kórus tagjai a közönséggel együtt hosszan tartó tapssal, szeretettel ünnepelte a kitüntetettet. Meltán. Berkesi Sándor a Bárdos és Vásárhelyi által megteremtett magyar kórusvezénylési iskola kiemelkedő hatású képviselője. Szolgálata nemcsak a Kántus „kiszállásai”, hangversenyei, külföldi hangversenykörútjai révén terjeszti a magyar kóruszene értékeit, hanem oktató munkájával, továbbképzések, tanfolyamok előadójaként, egyházzenei kiadványok szerkesztőjeként a zenei műveltség hazai és a határokon túli (partiumi és felvidéki) meghatározó személyisége.

A hangverseny a Református Kollégium Dísztermében ünnepélyes, s mégis bensőséges hangulatot teremtett. A falakról a reformáció kiemelkedő személyiségeinek képe lelkes és értő közönségre tekintett, melynek soraiban a kollégák, jelenlegi és egykori növendékek ültek. Megtisztelte jelenlétével a hangversenyt *dr. Fekete Károly*, a Debreceni Hittudományi Egyetem rektora és *Vad Zsigmond* esperes, a Nagytemplom vezető lelkésze. Büszkék lehetnek nemcsak a kertjük talaján sarjadó zenei kultúra virágaira, hanem az azokat féltő szeretettel és kiemelkedő hozzáértéssel gondozó kertészükre is!

Joggal érezhetik: gazdagok vagyunk!

Ordasi Péter

Kollégiumi Kántus, vezényel: Berkesi Sándor

Canticum Novum Kamarakórus, vezényel: Török Ágnes

KODÁLY ÜNNEPSÉGEK PÉCSETT

2012. december 16-án Kodály Zoltán születésének 130. évfordulóján ünnepelte Pécs a Magyar Kórusok Napját a méltán Európa híru koncert teremben, a pécsi Kodály Központban.

A nagyszerű koncert felvezetéseként 2012. december 14-én a Magyar Kodály Társaság pécsi csoportja rendezésében a **Mecsek Kórus** adott ünnepi Kodály-hangversenyt a Pécsi Szent Ferenc Templomban, *Kertész Attila* Liszt-díjas karnagy vezényletével.

A koncert vendég kórusként jelen volt a szigetvári **Tinódi Vegyeskar** /karnagyuk *Vucskics Anett*/, valamint a **Kodály Zoltán Gimnázium Bartók Béla Leánykara** *Rózsa Bernadett* irányításával. Közreműködtek még *Deák Anna* /hegedű/, *Zalay Dorottya* /fuvola/, *Tillai Tímea* és *Khaled -Abdo Mariam* /ének/, *Körtési András* /zongora/.

A műsor nagyszerű keresztmetszetét adta Kodály Zoltán vegyeskarra és női karra és hangszerekre írt műveinek, de elhangzott egy-egy Kocsár Miklós, Balázs Árpád, Bartók Béla és Ivasivka Mátyás mű is, amelyek zeneiségükben szépen illeszkedtek a kodályi hangzásvilághoz, hű átélésüket pedig a templom remek akusztikája tette teljessé.

A koncert Karai József ünnepi kánonjával kezdődött /Kodály szavai/, amely egyben csodálatos születésnap köszöntő is volt.

Elhangzása után *Tillai Aurél*, professor emeritus tartotta meg köszöntőjét. A számos érdekességet és újdonságot tartalmazó be-

széd alatt a közönség egy olyan kiváló karnagy szavait hallhatta, aki tanítványa, kollégája lehetett a magyar zenetörténet egyik legnagyobb alakjának.

Mindhárom kórus magas színvonalon tolmácsolta Kodály és kortársai művészetét.

A szigetvári énekkar különösen Karai: Surrexit Christus Hodie művének megszólaltatásával tűnt ki, melyet a szerző a Tinódi nevével viselő vegyeskarnak ajánlott.

A Bartók Béla Leánykart kellő alázattal és kiváló kézzel irányította Rózsa Bernadett, folytatva tanárának ragyogó munkáját. Éteri színekkel ajándékozták meg a közönséget Kodály: Hegyi éjszák /I./ előadásával.

A Mecsek Kórus mind női karával, mind a vegyes kórusával tovább emelte az est színvonalát. Minden számukat öröm volt hallgatni, de különösen a nagy művek megrázó, átélt, drámai előadásban /Norvég leányok, Öregek, Fölszállott a páva/ jeleskedtek.

Az énekkarok fellépését nagyszerűen egészítette ki Deák Anna, Zalay Dorottya, Tillai Tímea, Körtési András művészi hegedű-, fuvola-, zongorajátéka és szólóéneke.

Az est zárásaként a három kórus együtt szólal-

Canticum Novum Kamarakórus, vezényel: Török Ágnes

tatta meg a Kodály: Szép könyörgés című vegyeskarát *Tillai Aurél* és az Adventi éneket *Nagy Ernő* karnagyok vezényletével, akik korábban hosszú évekig voltak korábban a Mecsek Kórus vezetői.

Egy ilyen megindító élmény után, december 16-án vasárnap délután Pécs város kórusainak színe-java, apraja-nagyja gyülekezett a Kodály Központban. Talán nem túlzás azt állítani, hogy grandiózus esemény részeseivé válhattunk, hiszen összesen 17 kórus vett részt az ünnepi koncerten. Jelen voltak általános iskolák kis- és nagykórusai, középiskolák vegyes- és női karai, illetve Pécs és a régió vegyeskarai. Sok száz lelkes éneklő hang tisztelgett Kodály Zoltán emlékének a Magyar Kórusok Napján.

Először Szalóki Ágnes karácsonyi népdalokat adott elő, majd a gyermekkarok együtt szólaltatták meg Kodály: Karácsonyi pásztortánc /vezényelt *Kunváriné Okos Ilona*, pikkolón közreműködött *Varga Judit*/ és Kodály Zoltán: Zöld erdőben /vezényelt: *Makráné Kónya Melinda*/ műveket, az ifjúsági vegyes karok pedig Kodály: Tiszai dallamok című kórusát, *Várkonyi András* vezényletével.

A **Tenkes Zenekar** *Szalóki Ágnes* szóló éneklésével népdalokat tanított a mintegy 800-fős közönségnek.

A nőikarok Kodály: Egyetem begyetem /vezényelt: *Rózsa Bernadett*/ és Kodály Zoltán Ave Maria /vezényelt *Kotáncziné Vajda Ildikó*/ kórusait adták elő.

Ezután köszöntők hangzottak el. Először *Dr. Hoppál Péter* országgyűlési képviselő, majd *Móczár Gábor*, az Europa Cantat elnöke szóltak a közönséghez, Örömmel és nem kis büszkeséggel említették, hogy Pécs városa elnyerte a 2015. évi Europa Cantat fesztivál rendezési jogát.

Ezután a 2012-ben Torinóban megrendezett fesztiválon bemutatott - Molnár Péter által koreografált, népzenei, kóruszenei és néptáncot ötvöző színes programot adta elő a **Bartók Béla Férfikar**, a **Mecsek Táncegyüttes** és a **Tenkes Zenekar**, *Lakner Tamás* Liszt-díjas karnagy vezényletével.

A vegyeskarok előadásával ért véget a hangverseny. *Tillai Aurél* Liszt-díjas karnagy Kodály: Szép könyörgését, *Balásy Szabolcs* A Túrót eszik a cigányt, *Nagy Ernő* Kóta-díjas karnagy az Adventi éneket vezényelte, a hangverseny méltó zárásaként pedig ismét karácsonyi dallamokat hallhattunk Szalóki Ágnestől, majd *Kertész Attila* Liszt-díjas karnagy az Esti dalt vezényelte.

Ezen az estén minden résztvevő elmondhatta, hogy méltón képviselte a hazánknak örökül hagyott zenei hagyományokat, átélhette a kóruséneklésben rejlő, utánozhatatlan élményeket, s mindezt egy csodálatos akusztikával rendelkező koncertteremben.

Dr. Huber Gergely

„Mily szépen ragyog az Esthajnalcsillag”

A PÉCSI KAMARAKÓRUS ADVENTI KONCERTJE

A Pécsi Kamarakórus 2012. december 19-én tartotta karácsonyi hangversenyét a Dóm Múzeumban „**Orietur Stella**” címmel.

A kórus idén is adventi hangulatot tudott teremteni műveivel és harmóniáival, az egyébként nem túl nagy – de zsúfolásig telt – teremben.

A műsor felépítése nagyon tudatos és megkomponált volt *Szauer Dezső* konferálásaival, *Komáromi Alíz* illetve egy kis vonóegyüttes (*Deák Anna*, *Murin Jarosláv*, *Janzsó Ildikó*, *Kovács Márta Flóra*) közbeékelte szólódarabjaival. A kórust a műsor során végig *dr. Kopjár Gábor* kísérte orgonán és *Tillai Aurél* Liszt-díjas karnagy vezényelte.

A koncert első része Kodály jól ismert Adventi énekeivel indult, ezután a barokktól a romantikáig terjedően hangzottak el művek, mind-mind kiváló minőségben és hozzáértő precizitással. A kórus bő repertoárjának köszönhetően remekül vissza tudta adni a különböző korszakokra jellemző stílusjegyeket, a hangerőt, dinamikát stb. *Schütz Pater Noster*-e vagy Liszt Ave Maria-ja azonban ugyanúgy

bensőségesen szólt, felidézve az adventi időszak meghittségét, ebben nem volt különbség.

A hangverseny második fele egész speciálisan épült fel. Ritkán fordul elő, hogy egymás után ugyanarra a karácsonyi dalra írt feldolgozásokat adjon elő egy együttes – a Pécsi Kamarakórus *Philipp Nicolai* himnuszára (Wie schön leuchtet der Morgenstern – „Mily szépen ragyog az Esthajnalcsillag”) feldolgozott darabokat választott ki erre a célra. Bach korálja, *Praetorius* kettős vegyeskara, és *Mendelssohn* műve is megszólalt ugyanezzel a szöveggel. A legfelemelőbb mégis *Tillai Tanár Úr* feldolgozása volt vegyeskarra, szólistákra és vonóegyüttesre ill. orgonára. Német és magyar szöveggel is énekelve, hangszeres kísérettel és női szólókkal (*Tillai Tímea*, *Bodó Vivien*, *Sárfy Mária*) kiegészülve csodálatos élmény volt a hallgatóság számára. A feldolgozások között pedig a hasonló szövegű és témájú *Palestrina*-mű, az *Orietur Stella* is felcsendült.

A Kamarakórus ismét magas színvonalú karácsonyi koncertet adott a korábbi évekhez hasonlóan. A kórus felkészült, lelkiikben gazdag előadása, illetve *Tillai Aurél* töretlen profizmusa és elismert zeneszerzői munkássága egyaránt megmutatkozott a műsor során, sokat átadva a hallgatónak az adventi várakozás csodájából és Karácsony szelleméből.

Gyimesi Viktor

A PÉCSI SZENT FERENC TEMPLOM SZERÁFI KÓRUSÁNAK KARÁCSONYI KONCERTJE

Az 2012-es év talán legfontosabb eseményét jelentette ez a koncert a **Szeráfi Kórus** számára.

Ahogy a keresztény egyház egész évben Jézus, a megváltó születését várja, a pécsi énekkar is fokozatosan, nagy munkával készíti elő ezt a hangversenyt. A koncertet megelőző napokban tartották a hagyományos adventi agapéjukat is, amely során ezúttal is apró, ám annál személyesebb ajándékokkal lepték meg karnagyukat és egymást a dalosok, közben gyertyafény mellett hallgatták meg egymás gondolatait. Idén ebből a szép alkalomból is sokan merítettek.

December 22-én 1999-es újjáalakulásuk óta már sokadszor álltak a Pécsi Szent Ferenc Templom oltára elé.

Megtelt a templom. Mivel a karácsonyhoz igen közel eső időpontot választott a kórus a koncertre, sokan vidékről, külföldről is megérkezettek az eseményre. Ott voltak *Nagy Ernő* karnagy úr régi tanítványai a pécsi Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnáziumából, és még régebbi diákjai a Széchenyi István Gimnázium és Szakközépiskolából, pályatársak, egykori Szeráfi kórustagok, pártolók, ismert egyetemi orvosprofesszorok, pécsi közéleti szereplők és kiváló művészei a városnak.

A koncert Urbán Péter Alleluja dallamával kezdődött: a fiú szólamok hívására vonult be az énekkar Praetorius: *Es ist ein Ros Entsprungen* kezdetű művét énekelve. Ezután két kórustag közös előadásában csendült fel Massenet *Thais* Meditation című darabja, melyet hegedűn *Deák Anna* szólaltatott meg *Császárné Dr. Mucsi Brigitta* orgonakíséretével. Ezt követően *Ribly Szabina* mondta el Tóth Árpád Prospero szigetén című, megrendítően szép versét.

A kórus munkáját *Wolleszky Tibor* atya köszönte meg, aki a néhány hónapja elhunyt *Dr. Goják János* professzor emeritus egyháztudós és lelkipásztor pótolhatatlan hiányát igyekszik hétről hétre tartalmas gondolatokkal betölteni.

„ANGYALKÓRUS SZÓL AZ ÉGBŐL...”

Karácsony előtti hét, zsúfolt boltok, sietős, gondterhelt emberek tömege mindenütt. Forgalmi dugók, csúszós utak, ideges rohanás, az utolsó pillanatok az ünnep előtt – közben valahol, elérhetetlennek látszó messzeségben a csillagszóró és gyertyafény lebeg a szemünk előtt.

De még előtte, egy hideg délutánon a rákoskeresztúri templomban iskolai koncert- egy kis csoda a hétköznapok rohanásában, egy kis csoda, amely megmelegítette a szívünket.

A **Kőrösi Csoma Sándor Általános Iskola és Gimnázium** 2012. december 18-án tartotta karácsonyi koncertjét a zsúfoltságig megtelt

A keresztény gondolkodású kórus nagy hangsúlyt fektet a többszólamú művek mellett az egyszólamú egyházzeneire is: rendszeresen énekelnek gregorián dallamokat, gregorián miséket. Ezúttal is öröm volt hallani tőlük néhány karácsonyi dallamot /*Puer natus...*, *Ave Maria*/.

Szintén különleges színfoltját jelentette a hangversenynek Jágerné Vizler Katalin karácsonyi népdalsokra, melyet a kórus lelkes lánytagjai énekeltek.

Ismét kiemelkedő orgonatudásáról biztosította a hallgatóságot *Bedics Gábor* orvostanhallgató, aki nemcsak Johann Sebastian Bach: c-moll prelúdium és fúgáját játszotta mesterien, hanem a Dicsőség kezdetű népéneket is kísérte, amit a hallgatósággal közösen énekelte a kórus, felidézve ezzel az éjféle misék meghitt hangulatát.

A Szeráfi Kórus megannyi hagyománya és közösségi rítusainak egyike, hogy a fiúk megajándékozzák a lány tagokat egy-egy saját maguk által megtanult szép művel. Ez alkalommal az Ő gyönyörű, szép, titokzatos éj kezdetű népének egy több szólamra írt változatát hallgathattuk meg tőlük.

Zalay Dorottya Pergolesi Siciliano című művét adta elő fuvolán, s varázsolta el a jelenlévőket.

A hallgatóság közül sokan dicsérték a Szeráfi Kórus egységes hangzását. Egyes vélemények szerint a számos pécsi adventi koncert közül a legértékesebb ennek a koncertnek az anyaga volt. Ez nem meglepő, hiszen ritkábban hallható műveket is műsorára tűzött az együttes. /*Erlebach: Wer bin ich Herr?*, *Rahmanyinov: Bogorodice devo Lukas Zdenek Kyrie/ Utóbbi kettőt nem énekelte még koncerten az együttes. Továbbra is megőrizték viszont régi, kedves műveiket, mint Kodály Zoltán Adventi énekét, Esti dalt vagy Bárdos Lajos Karácsonyi bölcsődalát, de ismét szívesen énekeltek Kirkpatrick: *Away In A Manger* című művét vagy Daróci Bárdos Tamás Mostan kinyílt egy szép rózsavirág kezdetű szerzeményét is.*

A Szeráfi Kórus tagjai nemcsak érzékeny zeneiségükkel, finom és nagyon intenzív pianoikkal, tiszta hangokkal és egységes harmóniákkal hatottak a közönségre: – a koncertről érkezett visszajelzések szerint – tekintetük, mosolyuk is azt erősítette, értik, tudják azt, amiről énekelnek, és mindezt hirdetik is.

Emesz Lilla

evangélikus templomban. Az iskolában a kezdetektől, 1982-től működik emelt szintű ének-zene oktatás. A két fiatal, lelkes, énektanár, *Medvenics Éva* és *Fehérvé Thomas Györgyi* (mindketten az ELTE Ének-zene Tanszékén

kapták diplomájukat) kiválóan előkészített, igazi karácsonyi hangulatú délutánt varázsolta a szülők, rokonok, tanár-kollegák számára. A koncert elején közös énekléssel, egy szép kánonnal vonultak be a gyerekek. Először a **Kicsinyek Kórusa**, majd

az **Akácvirág Gyermekkar** mutatta be szép, értékes, a legnemesebb Kodályi hagyományokat követő műsorát *Medvenics Éva* tanárnő vezetésével. Előadásukat tiszta intonáció, és boldog, örömteli előadás jellemezte. Ezután a kis második osztályosok betlehemes játéka következett, jelzésszerű jelmezekkel, népi karácsonyváro dallamokkal *Fehérné Thomas Györgyi* tanárnő betanításában. Bátor éneklésük, jókedvű játékok nagy sikert aratott.

A zeneiskolában tanuló hangszeres növendékek is kaptak lehetőséget a hangversenyen: *Kerek Zsanett* hegedűn majd *Tóth Petra* szaxofonon működött közre.

Ezt követően a nagyobbak léptek föl: a **Harmónia Gyermekkar** *Fehérné Thomas Györgyi* vezényletével, változatos műsort adtak elő, amelyben gregorián dallamok és egyéb, a karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódó énekek szerepeltek.

Amíg a kórusok pihentek egy keveset, a két kitűnő hangú énektanár, valamint egy régi növendék, *Huszár Réka* előadásában Bach: Magnificat-jának egy részletét hallhatta a közönség.

A koncert utolsó fellépője az **Akácvirág Kamarakórus** volt, melyet 2006-ban *Medvenics Éva* tanárnő alapított. A kórus az iskola jelenlegi és régebbi diákjaiból, barátokból, tanár kollegákból áll. Kodály Zoltán Esti dala után John Rutter két népszerű karácsonyi művét adták elő, nagy élvezettel, látható és hallható egymás iránti szeretettel, igényes megformálással az alapító karnagy vezényletével.

Végül valamennyi fellépő gyerek ismét a közönség elé lépett és

az ünnepi hangulatú koncertet közös énekkel zárták.

A hangversenyen zongorán közreműködött *Vetésiné Magyar Éva* – koncentrált, figyelmes, muzikális jelenléte nagyban elősegítette a fellépők sikerét.

Köszönet a szép élményért valamennyi fellépőnek, de leginkább a két énektanárnak. Nem könnyű manapság az énekkutatás helyzete, de az ilyen gyönyörű koncertek, a jelenlévő szülők lelkes, szeretetteljes öröme mind lendületet adhat valamennyiünknek ahhoz, hogy érdemes az értékes, szép zenét átadni a következő generációnak. Tudjuk, hogy az iskola vezetésének támogatása mennyire fontos az ilyen – sok diákot megmozgató események szervezésénél.

Köszönet ezért *Dr. Hicz János* Igazgató Úrnak is, aki az első sorból hallgatta meg diákjai produkcióját. Álljon itt az iskola honlapján található mottó, a névadó, *Kőrösi Csoma Sándor* mondása, amely mindenkinek erőt adhat a további sikeres munkához:

„Ami boldogság van a világon, az mind a másoknak nyújtott szolgálatból ered.”

Mindszenty Zsuzsánna

DALEST, 75. SZÜLETÉS NAPRA

Kórustalálkozóval köszöntöttük Vonyarcvashegyen

Balázs Árpád zeneszerzőt, 75. születés-napján.

A ma is aktív pályája során mintegy félszáz kitüntető címet elnyert, Erkel-díjas, Magyar Örökség-díjas, Érdemes Művész, Vonyarcvashegy díszpolgára munkásságát az Eötvös Károly Általános Iskolában rendezett ünnepségen *Cséby Géza* író-költő, műfordító méltatta.

7 zenés színpadi mű, 2 oratórium, 12 kantáta, 15 zenekari darab, mintegy 200 kórusmű, hangszeres, kamaramű, filmzene, színpadi kísérőzene, népdalfeldolgozás és pedagógiai jellegű darab fémjelzi eddigi munkásságát. Önálló szerzői lemeze jelentek meg. De írt három zenei témájú könyvet is. Magyar és külföldi rádióadók játsszák műveit és jelentetik meg darabjait. E a hatalmas munka elismeréseként több mint 50 itthoni és külföldi díj birtokosa.

A Magyar Fúvószenesi Szövetség alapító elnöke, 1989-től örökös elnöke. Számos zenei alapítvány, társaság alapítója, tagja. 2002-ben az Európai Tudományos és Művészeti Akadémia rendes tagjává választották Salzburgban. Műgond, ízlés, művészi igény – ez jellemző **Balázs Árpád** műveire. Nem véletlenül emelte ki Balázs munkássága kapcsán a zenei világ egyik híres szaktekintélye prof. *dr. Eugén Brixel* „káprázatos sokoldalúságát, alkotóerejét és stílusának pregnáns voltát”, melyek olyan tulajdonságok, amelyek a szerzőnek „hazájának

Balázs Árpád

határain túl is megérdemelt elismerést biztosítanak.” Az ünnepelt szakmai teljesítésen túl még szólni kell emberi magatartásáról, közvetlenségéről, igazi pedagógus voltáról, az emberek szeretetéről. Mert így kerek a kép.

Balázs Árpád otthon érzi magát a világon, mert munkássága nem zárható országhatárok közé. Itt Vonyarcvashegyen, ahol a tóra lefutó lankás dombokon érik a szőlő, a barack, ahol a mediterrán jelleg szinte kézzel tapintható. Ahol az emberek még köszönnek egymásnak, s ahol a tisztesség még számba vehető. S mert Balázs Árpád szeret itt lenni, az itteniek is

szeretik, tisztelik őt.

Néhány éve a vonyarci iskolának adományozta első zongoráját. A születésnapi ünnepség névadóval kezdődött: azt a tantermet, ahol a zongorát elhelyezték Balázs Árpádról nevezték el. Nem véletlen, hogy itt a vonyarcvashegyi iskolában ezt a termet Balázs Árpádról neveztük el. Úgy érzem, hogy megfogant az elvetett mag, megfogant és szárba szökkent. S a településen megfogadták pedagógiai intelmeit, tisztelik munkásságát, személyét és mindig örömmel várják ide vissza őt, a település díszpolgárát, a Balatonpart Ifjúsági Fúvószenekar egyik nagy patrónusát: Balázs Árpád zeneszerzőt.

A hévízi Illyés Gyula Általános Iskola Kórusa
vezényelt: *Holczerné Szabó Ágnes*

Az adományozott hangszer kottatartójára egy kedves kabalát tettek, a kockásfülű nyúl figurát.

Marék Veronika meséjének a 70-es évek második felében készült 26 részes rajzfilmsorozata

forгатókönyvéhez írt zenéjét az iskolának ajándékozott zongorán komponálta a mester.

A zeneszerzői esten a **Zalai Balatonpart Ifjúsági Fúvószenekar** - vezényelt: *Kiss Tamás*-, a házigazda intézmény - vezényelt: *Bujtorné Nagy Judit*-, a hévízi **Illyés Gyula Általános Iskola** - vezényelt: *Holczerné Szabó Ágnes* - énekkara, valamint a keszthelyi **Helikon Kórus** - vezényelt: *Kendeh Gusztávné*, zongorán kísért: *dr. Pusztainé Puskás Zsuzsanna* - adott elő Balázs Árpád műveket.

Ezúttal került sor a dalköltő legújabb szerzeménye: a *Da Bibere* zalai borlovagrend dala ősbemutatójára. A zenét a komponista *dr. Bakonyi Károly* szövegére írta.

Balázs Árpád 75 éves. Isten éltesse sokáig!

Kívánjuk további töretlen munkakedvét, kívánjuk jó egészségét, soha nem lankadó derűjét, energiáját.

„A zene erkölcsi törvény. Lelket kölcsönöz a mindenségnek, szállni tanítja a képzeletet, bájt ad a szomorúnak, derűt és életet mindennek. Lényege a rendnek és útja minden jóhoz, igazsághoz és széphez vezet, amelynek csak láthatatlan, de kápráztató, szenvedélyes és örökkévaló alakja.”

(Platon)

Bujtorné Nagy Judit

A KARDOS PÁL ALAPÍTVÁNY a szegedi BARTÓK BÉLA NŐIKAR-ral együttműködve meghirdeti a

TIZEDIK NEMZETKÖZI KÓRUSVEZETŐI SZEMINÁRIUMÁT (1992–2013)

amelyet 2013. augusztus 5-12 között a Szent-Györgyi Albert Agórában (Szeged, Kálvária sugárút 23.) rendeznek meg. (Érkezés: aug. 4-én, távozás 13-án)

A magyar és angol nyelvű szeminárium célja a keresztény egyházzenei kórusművek feldolgozása. Fő tevékenységi formák, területek: – kórushangképzés – partitúraolvasás – vezénylési gyakorlat és kargyakorlat
Művészeti vezető: **Rozgonyi Éva** Liszt- és Bartók-Pásztory-díjas karnagy, Tanár: **dr. Ordasi Péter** DLA
Gyakorló kórusként közreműködnek a szegedi Bartók Béla Nőiakar tagjai és a szeminárium hallgatóinak kamarakórusa. A tanfolyamot nyilvános templomi hangverseny zárja. A feldolgozandó és előre megtanulandó kórusművek kottáját a jelentkezés elfogadása után postán elküldjük.

Részvételi díj (magyar állampolgárok számára): 30.000 Ft, amely magában foglalja a tandíjat, a kották, a délelőtti kávézás és a záró fogadás költségét. A tanfolyami díj első részletét (10.000 forintot) a jelentkezéssel egyidejűleg a Kardos Pál Alapítvány számlaszámára (11998006-02602718-10000018 - Erste Bank) szíveskedjék utalni, a fennmaradó összeg az érkezéskor fizetendő. **Jelentkezési határidő: 2013. május 15.**

A jelentkezési lap letölthető a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége (KÓTA) honlapjáról: www.kota.hu, és igényelhető a Kardos Pál Alapítvány elérhetőségein: Fax: 36/62/325-623 E-mail: jubilatedeo10@freemail.hu 6720 Szeged, Deák Ferenc u. 4.

„Jubilare Deo omnis terra!”

NépzeneSzó

NÉPDALKÖRÖK, PÁVAKÖRÖK ÉS NÉPZENEI EGYÜTTESEK OLDALA

KÉRDÉSEK A KÁRPÁTALJÁN ÉLŐ DR. VÁRI FÁBIÁN LÁSZLÓHOZ

G.M.: *Költő, író, műfordító, népdalgyűjtő, főszerkesztő, főiskolai tanár is vagy. E sokrétű tevékenységből melyik áll a szívedhez legközelebb és miért?*

V.F.L.: A felsorolt szellemi tevékenységekben valóban érintett vagyok, ám közülük – ma már bizonyossággal kimondhatom – a költészet az, amelyet leginkább magaménak érzek. A vele való kapcsolatomban középiskolás koromtól tart, s úgy hiszem, sikerült azóta bejárnom (ezt talán néhány versem is igazolja) mind a lelki-értelmi elmélyülés, mind a szakmai épülés legkülönbözőbb szintjeit.

G.M.: *Mikor érezted először a visszavonhatatlan készletét a versírásra?*

V.F.L.: A „költő” rendszerint már első „művének” megszületését is kisebbszerű csodaként éli meg, de bizonyos idő elteltével maga is rájön, vagy ha nem, ráébresztik, hogy szellemi terméke koránt sem az, aminek szánta és hitte. Sokan felhagynak ilyenkor a múzsa hiábavaló zaklatásával, de vannak, akik nem adják fel. Jómagam 19-20 éves koromban írtam az első, ma is vállalható verseket, s amikor ezek a Tiszatájban megjelentek, először kezdtem hinni, hogy jó felé haladok. Ezt követően azonban sok minden történt az életemben, ami bizonytalanná, szaggatottá tette további fejlődésemet, míg 1982-ben megszületett egy vers, az Útban Törökország felé, amelynek magam lettem első, jó értelemben vett áldozata. Hatása alatt – jól emlékszem – szinte leestem a lábamról, s ma már bevallhatom, a boldog bódulatban elsírtam magam. Nálam ez volt az a pont, ahonnan nem lehet visszaút.

G.M.: *Hogy kerültél kapcsolatba a népköltéssel?*

V.F.L.: A népmesékkel kezdődött minden, de szűkebb környezetemben élő mesemondóval nem volt alkalmam találkozni. Pótolta viszont ezt a hiányt a maga módján édesanyám, aki a nagy európai mesegyűjteményeken nevelkedett, s így szerzett tudásából, természetes variációs képességéből sok mindent igyekezett nekem átadni. A népköltészet alaptörvényeivel, majd műfajaival valójában első éves egyetemistaként ismerkedtem. Ebből az ismeretségből a nyári gyűjtési gyakorlatok során szorosabb barátság lett, majd az első önálló balladagyűjtés élményének köszönhetően, e barátság máig tartó vonzalommá, állandó kapcsolattá fejlődött, amelynek költői gondolkodásomra és képalkotási módszereimre gyakorolt hatását hiába is próbálnám tagadni. Mindent összevetve azt hiszem, miután alaposan megismertem és megszerettem, sokkal többet kaptam a népköltésztől, mint amit érte tehettem.

G.M.: *Tudom, hogy népköltészeti gyűjtésen alapuló, összehasonlító tudományos munkáddal hoztad létre doktori disszertációd. Milyen tapasztalatokat szűrtél le a vándortémák, motívumok kapcsán, a magyar és ruszin balladák vizsgálata során?*

V.F.L.: A megállapítás, mely szerint a folklóriztikában összehasonlítás nélkül nincs elmélet, ma már közhelynek számít, hiszen

az egykori viták tanulságaként már a Vadrózsapör idején nyilvánvaló felismeréssé vált, hogy a népköltészeti alkotások eredetiségének vizsgálatához az egyoldalú nemzeti szemlélet nem elegendő, s helyette, vagy vele párhuzamosan ki kell alakítani az összehasonlító folklóriztika módszertanát.

A magyar és a ruszin (ukrán) balladaanyag számos közös tartalmi és forma elemének felmérésében legelőször azt kell rögzítenünk, hogy népeink – magyarok és ruszinok – 700-800 esztendőös közös történelme a gazdasági javak állandó és szükségszerű cseréje mellett a kulturális jelenségek mozgásának is teret nyitott. Az igen gazdag ruszin (ukrán) balladaanyag tartalmi elemeinek tanulmányozásakor huszonhat olyan balladatípust különítettem el, amelyek a magyar népballadával nyilvánvaló párhuzamokat mutatnak. Ezek közül a legfontosabbak: a csudahalott, a két kápolnavirág, a zsvány felesége, az idegenbe férjhez adott lány (másképpen: kényszerített menyasszony), az elcsalt menyecske, a három árva, a halott vőlegény stb. Vannak esetek, amikor a változatok mennyisége és stiláris jegyei alapján az átvétel iránya egyértelműnek tűnik, ám az összevetett típusok többsége esetében nagy a bizonytalanság. De nem is a dominancia megállapítása az összehasonlító kutatások legfőbb célja, hanem a népek közötti kulturális együttélés hangsúlyozása és kultúrtörténeti tényekkel való erősítése.

G.M.: *Nehézséget jelentett-e Számodra a ruszin balladák fordítása, hiszen a magyar nyelv teljességgel elűt a szlávtól. Sokat kellett-e bibelődni azzal, hogy a különleges verstani eszközök megfelelő módon kerüljenek a fordításokba. Vagy ez egy költőnek magától jön?*

V.F.L.: A 70-80-as években gyűjtött kárpátaljai magyar népballadák kötetbe rendezése során vettem kézbe először a V. P. Lintur által 1966-ban kiadott kárpátaljai ukrán, azaz ruszin népballadákat, hogy alaposabban megismerjem tematikájukat, valamint a rendezés elveit. Az akkori, alapfokú ukrán és középszintű orosz nyelvtudásom együttesen is kevés volt a megértésükhöz, viszont vigasztalt némiképp, hogy a nyelvjárási fordulatok megfejtésében a szótár sem igen segíthetett. Rájöttem, hogy ezekkel a szövegekkel ismerked-

ni, barátokozni kell, s akkor előbb-utóbb felfedik kilétüket. Így is történt, aztán egyre inkább érezni kezdtem a kényszert, hogy megszólaltassam őket magyarul. Rájöttem, hogy a tartalmi és hangulati párhuzamokat leginkább a magyar népballadák vissza-visszatérő fordulataival, állandó nyelvi eszközeivel tudom visszaadni, s ha ehhez megtartom az eredeti ritmikát és légkört, a magyar változat hangzása nem lesz idegenszerű a magyar fülnek sem. Így fordítottam magyarra csaknem hetven, a magyar szakemberek számára is érdekes ruszin (ukrán) népballadát.

G.M.: A dallamokban sok az eltérés a két nyelv azonos típusú balladái között?

V.F.L.: Erre a kérdésre zenei képzettségem hiányában nem tudok szakszerűen megalapozott választ adni, viszont a fülem a népi dallamok iránt is fogékony. Csak erre alapozva mondom, hogy azonos dallamokat azonos balladatípusainknál sem találtam. Tudom azonban, hogy a ruszin népballadák nagy része kolomijkszerű dallammal szólal meg, s bár ez a dallamcsoport jócskán jelen van a magyar népi dallamok között (Pl.: A csikósok, a gulyások kék lajbiba' járnak, Neki mentem a Tiszának, neki Csetfalvának), magyar népballadainkra nem jellemzőek. Ugyanakkor a rossz férj balladatípus ukrán változatait a magyar népdalaink között ismertem, „Az egri ménes mind szürke, az egri kislány mind büszke” dallamra éneklük, amelyet én éppen ezért nem mernék magyar eredetűnek nyilvánítani. (Relle IVÁN Fityfiritty c. népszínművéből való, 1890-ből. /Leszler József: Nótakedvelőknek, 125.o./ G.M.) Mellesleg megjegyzem, hogy a korábbi ruszin (ukrán) balladakiadványok nem közöltek dallamokat, majd csak a 80-as évek elején-közepén jutottak el az ukrán folkloristák a nagy, három kötetes ukrán balladaanyag dallamokkal való közzétételéhez.

G.M.: Pillanatnyilag Te Vagy Kárpátalján az egyik legismertebb népköltészeti gyűjtő. Hogy mennyire hiánypótló a munkád, az is bizonyítja, hogy a Vannak ringó bölcsők már három kiadást megért. Mikor lát napvilágot az Idegeny föld az én hazám című kárpátaljai népdalgyűjteményed?

V.F.L.: A Vannak ringó bölcsők harmadik, átdolgozott kiadása már tartalmaz húsz-huszonöt kárpátaljai magyar népdalt, amelyek ízelítőként szolgálhatnak az érdeklődőknek a teljes népdalgyűjtemény megjelenéséig. Rendszerezését, szövegeit tekintve ez az anyag is készen áll már néhány éve, azonban a dallamok többségének szakszerű lejegyzése fontosabb tennivalók miatt csak maradt, maradt, de nem lett elfeledve. Remélhetőleg az elkövetkező két-három évben ez a hiány is pótolva lesz, viszont az Együtt c. folyóiratunk hátsó, belső borítóján addig is közzéteszünk egy-egy igényesebb népi dalszöveget és dallamot.

G.M.: Versesköteteid a Széphistóriák, a Kivont kardok közt, 19 vers a hűségről és a halálról, a Világtalan csillag, a Harminchárom év, a Fec-

skehajtó idő, a Jég és korbács. Rendkívül mives verseidet minden műfajban megmutatod. Érezhető a felelősséged szűkebb hazád, és általánosságban az emberiség, a világ jövője iránt. Hat-e Rád a napi politika, éreztél-e tehetetlen dühöt egy-egy helytelen döntés vagy intézkedés megjelenésekor, amely azután egy tiltakozó vers születéséhez vezetett?

V.F.L.: A napi politika eseményei minden gondolkodó emberre hatással vannak, pártállástól függetlenül. Az állampolgár általában egy konszolidált belpolitikai és gazdasági körülmények között működő államban érezné jól magát, amikor a jövő – legalábbis a közeljövő – gazdasági és nemzetpolitikai tekintetben is belátható. Ehelyett azonban a pártok egymással való torzskodását tapasztaljuk, s ez negatív módon hat a társadalom minden rétegére, az alkotóművészre pedig különösképpen. A napi sérelmek, kudarcok, ilyen-amolyan szembenállások megviselik akkor is, ha a mű által azonnal nem reagál rájuk, de egy határon túl, ha az a bizonyos pohár betelik, és a művész hovatartozása pártonkívülisége ellenére is kiérződhet a műből. Amíg ez csak az utalások szintjén történik, a mű olvasható, élvezhető is lehet, azonban a közvetlen módon politizáló költészetnek ma alig van esélye a fennmaradásra. Ahhoz éles, olyan történelmi jelentőségű szituációk kellenek, mint 1948 vagy 1956.

G.M.: Lírai alkotásaid mellett nagy sikere volt a Tábori posta című memoár-regényednek. Elmondanád, hogy mi volt az a sajtós momentum, amelynek apropójából ez a humorral, átszótt igaz mese megszületett?

V.F.L.: A Tábori postával rokon élményvilág a legtöbb katonavisselt férfi lelkében jelen van. Régóta tudjuk, hogy minden valamirevaló férfitársaságban, különösen, ha némi bor is fokozza a kedvet, rövid időn belül a katonaságra terelődik a szó. Én sem rejtettem véka alá katonatörténeteimet, így barátaimtól elég sok biztatást kaptam, hogy megírjam őket. Sokáig tépelődtem, milyen legyen majd az a könyv, míg a múltó évek végül abban az emlékezéses formában érlelték meg bennem, amelyben ma olvasható. Azt már az elején lényegesnek tartottam, hogy ne az egykor ért sérelmekből, ne a harag és ne a bosszú tégláiból épüljenek a fejezetei, hanem a megértés, a megbékélés és szeretet sokkal időtállóbb anyagából. S bár azt a két esztendő alatt valóban ifúságom legszebb időszakában rabolták el tőlem, ma már kimondhatom, hogy nem volt teljesen hiábavaló. Emberek közt voltam ott is, igaz, szinte állandó fégyelemben, de önmagam legyőzése árán megtanultam alkalmazkodni a kezdetben idegen közösséghez és környezethez, s ennek a készségnek későbbi életemben sokszor vehettem hasznát.

G.M.: Elnöke Vagy a Magyar Írószövetség Kárpátaljai Írócsoportjának és az Együtt c. folyóirat szerkesztőbizottságának. Itt a végeken, milyen segítséget tudtok szerezni, ehhez a rendkívül igényesen megjelentetett művészeti folyóirathoz?

V.F.L.: A Kárpátalján élő magyar irodalmároknak a 60-70-es évektől dédelgetett vágya egy irodalmi-kulturális folyóirat létesítése. A rendszerváltozás környékén létrejött irodalmi-kulturális lapok (Hatodik Síp, Pánsíp) viszonylag rövid ideig működtek, s megszűnésükkkel a kárpátaljai magyarság ismét nyomtatott fórum nélkül maradt. 2002-ben azonban Nagy Zoltán Mihállyal és Dupka Györggyel felélesztettük az ungvári fiatal alkotók egykori (1966-67) Együtt című szamizdat-kiadványát, s azt negyedévi periodikaként, 2012-től pedig már kéthavonta jelentjük meg 300-400 példányban. Ez nem olyan sok – mondhatná bárki –, azonban az itt élő nemzetrészt számarányához viszonyítva, a közkönyvtárak, iskolák és egy szűkebb, de állandó olvasóréteg ellátására elegendő. Remélhetőleg jó úton haladunk, s ezt a világhálón megjelenő elek-

tronikus változatunk mára százazret meghaladó olvasótáborra is jelzi. Az ukrán államtól semmilyen anyagi segítséget nem kapunk, magyarországi közalapítványok és az NKA támogatásával, mintegy 1,5 millió forintból gazdálkodva adjuk ki a lapot.

G.M.: Milyen érdeklődést tapasztalsz a főiskolán a fiataloknál az irodalom, a kárpátaljai magyar irodalom iránt? Olvasnak-e eleget tanítványaid?

Lesz-e utánpótlás tanítványaid között a régi és az újabb magyar irodalom, a magyar nyelv ápolására és megtartására?

V.F.L.: Az én ifjúságom idején az irodalomnak, ezen belül a kortárs magyar irodalomnak is sokkal nagyobb volt a tekintélye, mint ma. A 70-es években szinte minden fontos magyar könyv eljutott Ungvárra, s az sem lényegtelen, hogy mindez a diákok számára is megfizethető volt. Mára viszont a kiadványok mennyisége megtízszereződött, s nem jó jel, hogy ezt a folyamatot követte a könyvek ára is. Így sokkal körülményesebb a minőségi irodalomban való tájékozódás, a közvetlen könyvbeszerzés nehézségeiről pedig már beszélni sem érdemes. A legtöbben a világhálóról tájékozódnak, valóságos könyvet pedig – gimnáziumban vagy főiskolai csoportokban – ott vesznek kezükbe a fiatalok leginkább, ahol felkészült és lelkes irodalomtanárok működnek.

A kárpátaljai magyar irodalom oktatásával – szerencsére – más a helyzet. Szülőföldünk irodalmának egyes alkotásaival már a középiskolákban ismerkedhetnek fiataljaink, a főiskolai, egyetemi magyar szakos csoportokban pedig féléves, kötelező tantárgyként találkoznak vele. Beregszászban, a II. Rákóczi Ferenc Magyar Tanárképző Főiskolán *Penckófer János* kiváló irodalomtörténész-kollégám adja elő, aki azon túl, hogy a téma legavatottabb szakértője, maga is jeles prózáíró és költő. Tapasztalata szerint a hallgatók jó része már csak betyárbecsületből is elolvassa a kötelező műveket, mert azok többnyire a mi kis helyi múltunkkal, elődeinkkel foglalkoznak, rólunk szólnak, s jórészt a szerzők is közelünkben élnek. E fiatalok között vannak tehetséges, szorgalmas fiúk és lányok, akik egy életre beleszeretnek az irodalomba, aztán különböző doktori iskolákban belemerülnek egy-egy szakterület vagy szerző elmélyültebb kutatásába. Így van ez jól. Amint a szépirodalom újul, fejlődik, úgy készülődik és halad nyomában a recepció leendő képviselője.

G.M.: Engedd meg, hogy felsoroljam elismeréseidet, mert Téged túlzott szerénységed meggátol ebben: Kilencek díja – 1983, Pro Cultura Hungarica emlékplakett – 1991, Magyar Művészetért-díj

– 1992, Berzsenyi-díj – 1993, a Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány Kemény Zsigmond-díja – 1998, Bethlen Gábor-díj – 2001, József Attila-díj – 2003, a Lakitelek Alapítvány és az Antológia Kiadó Kölcsey-díja – 2003, Balassi Bálint emlékkard – 2004, Tőkés László-díj – 2004, Szabó Zoltán-díj – 2004, a Magyar Művészetért Alapítvány és a Herendi Porcelánmanufaktúra RT Bartók Béla emlékdíja – 2006, Ratkó József-díj – 2007, KÓTA díj – 2007, a Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje – 2011, Arany János-díj – 2011.

Ezek közül melyik a legfontosabb Számodra? Miért?

V.F.L.: Melyiket emeljem ki a kilenc közül? – válaszolhatnám Jókaival, mert a kérdés által az ő vargájával kerülök egy sorba. A Kilencek Díja volt az első, 1983-ban, azért kedves. A Magyar Művészetért Díj 1992-ben talált rám, a Bethlen Gábor-díj Illyés, Csoóri, Nagy Gáspár szellemiségének köteleke, a József Attila-díj állami elismerés, a Balassi-emlékkardra, barátaim sorába magam is nagyon vágytam, a Kóta-díj népköltészeti gyűjtőmunkám elismerése... Ha azonban csak egyet kell kiemelnem, hát legyen: egy magamfajta költő számára a Balassi-emlékkard a legszebb.

G.M.: Nem kerülhetem meg a világ legszablonosabb kérdését: mivel fogod meglepni legközelebb az olvasóidat?

V.F.L.: Verset, ha nem is túl gyakran, de folyamatosan írok, és közlök a Kortárs, a Hítel, a Magyar Napló, a Bárka oldalain. De közöltem nemrég a Kortársban egy hosszabb részletet a Vásártér című prózai munkámból, amelyben meglehetősen részletességgel írok gyermekkorom első tíz esztendejéről. Nincs kizárva, hogy éppen ez lesz a következő könyvem.

G.M.: Köszönöm a beszélgetést.

Dr. Gerzanics Magdolna

www.gerzanics.hu

Útban Törökország felé

Mindkét hazából kiárvulva,
csak hitünkben töretlenül,
lelkünk holdfehér vásznaira
Isten árnyéka nehezül.
Alattunk reménnyel ringó gályán
pogány föld felé futunk,
hol a Patróna glóriáját
ölti magára jó urunk.

Otthon zsidbadást hord az ájer,
a vetést véreső veri,
elhullajtják virágaikat
az akasztófák ágai.
Hatalmas hittel hisszük mégis,
hamarost lesz majd visszaút,
és a tengertől visszakapunk
lobogót, várfalat, falut.

Vágyódik ezért a szemgolyó
a gyertyafényhomály után,
verejtékezve áll a kéz
a körbevándorló kupán.
S mikor minden vérlobbanást
testmeleg indulat hevít,
daccal reccsenti szét a szó
a fogak porcelánjait:

Hasítsd meg, Uram, az egeket,
kell most nagyon az áfium!
Végtagjainkba szegeket
veret az evangélium.
S mert Pilátus kezeit mossa,
álmain csak átsuhanunk,
de az árbockeresztről újra
feléd fordul ábrázatunk...

Eljő, ím, újbórn ünnepe is,
Úr asztalánál nem várnak ránk.
Szánk szögletén csöndes patakban
szakadni kezd a Miatyánk...
Ármányos félhomály szállja meg
a hajósok szemgödreit.
Sodorják felénk a fellegek
Drinápoly karcsú tornyait.

(Vári Fábrián László)

ZeneSzó – 2012 XXII. évfolyam

Albertné Tóth Melinda Tudósítás a 30. Nemzetközi Kórusfesztiválról, Prevezából 19/6	Kard Aladár Új idők új dalai – Minden napra jut valami torokszorítóan elkeserítő ... 14/5	A Pécsi Kamarakórus és a szegedi Bartók Béla Nőikar pécsi hangversenye 9/8
Anker Antal CD-ismertető: „Tavaszi körtánc” – Daróci Bárdos Tamás szerzői lemeze 14-15/3	Kerekesné Pytel Anna IX. Kodály Szaktábor Magyarpolányban 2012. augusztus 25- 29. 5-6/8	Nagy Éva Vera A Magyar Kultúra Napja Kolozsvárt Kodály Zoltán és Arany János szellemében 12-13/1
B. Horváth Andrea „Az ének szebbé teszi az életet, az éneklők másokét is” 8-9/10	Megbecsüli Somogyország a zeneművészet kiemelkedő személyiségeit 13-14-15/1	Nagy Gabriella Zenei Világnap Kaposváron 19/7
Berkesi Sándor A Kolozsvári Református Líceum vegyeskarának szolgálata 6-7/4	Veszprém megyei Éneklő Ifjúság 7-8-9/5	Nagy-Szabó Kornélia Kerületi kórustalálkozó a Debreceni Nagytemplomban 8/8
Berta Alexandra A XXVII. Csutorás Nemzetközi és Néptánc Táborról 16-17/7	Kiss Katalin 30. születésnap barátokkal 15-16/9	Pollich Julianna 20 éves a Viadana Kórus 8-9/7
Huszonegyedszer is Hajnal akart lenni Szatmárnémetiben 15-16/10	Kőbor András Köszöntés Kollár Évához és a 40 éves Monteverdi Kórushoz 7/2	Ne feledkezzél el árva magyarokról! 16/4
Bodnár Noémi Ismét Kassán járt a Debreceni Kántus 10/8	Kocsis Klára A KÓTA ünnepi hangversenye 1956. október 23. tiszteletére 3-4-5/8	Prikinné Tuiler Marianna Éneklő Ifjúság Kórustalálkozó – Győr 8-9/4
Bruckner Adrienne Egy kis technika ... 81., 82., 83., 84., 85., 86., 87., 88., 89. 19/1., 19/2., 19/3., 18/5., 18/6., 18/7., 15/8., 19/9., 23/10.	Emlékhangverseny Lantos Rezső tiszteletére Kilencvenéves a Szolnoki Kodály kórus 11-12-13/5	Rozgonyi Éva „Lélektől lélekig” – Budapesten járt a Fukushimai Kodály Kórus 8/3
Budai Krisztián A mester – tanítvány kapcsolat 13-14-15/8	Kodály-hangverseny – december 16. 3-4/10	Rőczeyné Sikorsky Erzsébet Szép ünnepnap virradt ránk ... 15/2
Bujtorné Nagy Judit XXIII. kórustalálkozó Vonyarcvashegyen 9-10-11/7	Kórusinségben az SOS Gyermekfalvak 13-14/10	Sípos Soma Mihály Egy történet, ami értünk történt és íródott 7-8/4
Decsi-Kiss János Kórustalálkozó Szekszárdon 7-8/10	Lantos Rezső emlékére fiatal karvezetők versenyé 13-14-15/2	Soltész Anna A budapesti Erkel Ferenc Kórus szereplése Goriziában 19/5
Deutsch Kornélia A Ferencvárosi Herz férfikar 90 éves 7-8/8	Ősbemutató: Zsoltárkantata (Új Tillai-mű) 13-14/4	Somogyváry Ákos Írása a Kodály Zoltán VI. Magyar Kórusversenyéről 3/9
Duffek Mihály Magyar siker Macedóniában 19/5	Kocza Magda A szegedi Bartók Béla Nőikar Rómában 9-10/4	-s -y Kodály 130 – Új-kollégium 100 / Kecskeméti ős – évfor- dulók jegyében 19-20/10
Dulainé Madarász Annamária Beszámoló a szászfenesi zenei hagyatékáról 17-18/7	Kollár Éva A 40 éves Bartók Béla Leánykar, az 55 éves Mecsek Kórus és a 70 éves karnagy, Kertész Attila köszöntése 6-7/3	Szabó Katalin Jász-Nagykun-Szolnok megyei kórustalálkozó 11-12-13/7
Erdős Jenő Pedagóguskórusok országos találkozója Pápan 3-4-5-6/4	Laudáció Rozgonyi Éva Bartók-Pásztory Díjához 6-7/2	Szabolcs dr. A Bárdos-testvérek – Bárdos Lajos és Deák-Bárdos György egyházzenei hangversenyéről 7/3
Farkas Istvánné Harangokkal „feleltek” a dallamok 18/9	Beszámoló a KÓTA elnökségének tevékenységéről (Közgyűlés 2012-09-28) 4-5-6-7/6	Száz Krisztina Kodály-programok Szegeden – benne Márkusné Natter –Nád Klára köszöntője 6-7-8-9/9
Ferencki Anikó Szerzői est Karai József Erkel-díjas zeneszerző tiszteletére 4-5/3	Kovács Mária XVI. Európai Bordalfesztivál 6-7/7	Szále László Az Isten lába – rendhagyó beszélgetés a 75 éves Balázs Árpád zeneszerzővel 3-4-5/5
Gerendai Ágnes Ünnepi megnyitó 8-9/1	Bárdos Szimpózium 2012 (március 23-35.) 8-9/2	Szécsényi Olivér 100 éve született Maróti Gyula 16/3
Gerzánics Magdolna Bodza Klára köszöntése 16/5	Daróci Bárdos Tamás 9-10-11/1	Szilágyi Katalin Ugrin Gábor születésnap köszöntése 15-16/4
Búcsú dr. Szöllősy Vágó Lászlótól ... 21-22/10	Karácsony – 2012 11/10	Szőnyi Erzsébet Könyvismertetés: „Egy hangszer voltam az Isten kezében” – Havasi János könyve Pécsi Géza pályaképéről 9-10/2
Isaszegen ünnepeltek 16-17/8	Rovatsírató 13-14/5	Törtély Zsuzsa A 9. Pécsi Ökumenikus Kórustalálkozóról 10-11/5
„Ködellik a Mátra ...” 12-13/4	ZeneSzó – 2011 (a XXI. évfolyam cikkei és kottamellékletei) 16/2	Újházyné Gyöngyösy Beatrix Ifjú Zenebarátok hangversenysorozata 19/8
Palócgála Szegeden 17-18/9	Lengyel Erzsébet Németh József nyugalmazott karnagy, Jászberény 17/5	Várvi Tamás Beszélgetőpartnerünk: Dr. Kerekesné Pytel Anna nyugalma- zott tanár, karnagy 18/8
Szemponatok a népzenei gyermekelőadók színpadi szereplé- séhez 16-17/6	Leschák Sándor Ünnepi hangverseny Kodály Zoltán 129. évfordulójára 15-16/1	Zelinka Tamás Magyar Örökség díjas a 100 éves Fővárosi Énekkar (laudáció) 3-4/6
Gungl Rita 40 éves kórusok Tolna megyében 17-18/10	Lőrincz Sándor „Szeretni küldött, aki megteremtett...” – Maczkó Máriaól 14-15/9	Zemlényi Katica II. Székesfehérvári Kamarakórus Fesztivál 7-8/6
Guttman Mihály 2012-es év Erdélyországban Kodály Zoltán és Arany János éve 12-13/10	Makkai Katalin Beszámoló a Bajai IV. Kórusfesztiválról 9/5	SZERZŐK NÉLKÜL
Hári Lenke Balatonfüredi alpolgármester ünnepi köszöntője 9-10/10	Márkusné Natter-Nád Klára XI. Magyar Karvezető Konferencia 3-4-5-6-7/1	XXVII. Csutorás Nemzetközi Népzenei és Néptánc Tábor 19/4
Hegedűs Ágota Alpolgármesteri megnyitó Cegléden 2012. október 6-án 4/7	Ádám Jenő Iskola 60. évfordulója 5-6-7/10	Felhívás a Kodály Zoltán VI. Magyar Kórusversenyre 17-18/1
Hartyányi Judit Fiatal karvezetők versenyé Lantos Rezső emlékére a Zene- akadémián 8/1	A XXI. Éneklő Ifjúság szakmai napok és koncertek – Győr, ápr. 13-15. 3-4-5/2	Felhívás a Kodály Zoltán VI. Magyar Kórusversenyre 17-18/2
Hausmann Alice Partiumi Kodály rendezvénysorozat 11-12-13/9	Az Alsóerdősori Bárdos Lajos Általános Iskola és Gimnázium ... 22/10	Fényképtudósítás a IV. Bajai Pünkösdváros Kórusfesztiválról 19/2
Horváth Tünde V. Gyermekkari Találkozó Aradon 3-4/3	Emléktábla avatások Kodály Zoltán születésének 130. esztendejében 10-11-12/8	Felhívás a Kodály Zoltán VI. Magyar Kórusversenyre 7-18/3
Hraschek Katalin X. Éneklő Pannónia 8-9-10/3	Kodály Zoltán VI. Magyar Kórusverseny 3-4-9	Felhívás a Kodály Zoltán VI. Magyar Kórusversenyre 7-18/4
X. Éneklő Pannónia 8-9-10/3	Könyvismertető – Pécsi Géza: Liszt Ferenc „Les Preludes” Szinkópa vegyeskari Találkozó 10-11-12/3	Magyar kórusdiplomáciai siker 9-10/9
A KÓTA ünnepi hangversenye Cegléden 3/7	Óvodapedagógusok II. Orsz. Fesztiválja – Püspökladány 2012 8-9-10-11/6	Székesfehérvári kórusünnep a Vodafone Sportszarnokban 17/6
Ünnepi köszöntő Cegléden 2012, október 6-án 4-5/7	Marosi Nagy Lajos Ötvenöt éves fennállás, harminc éves együttműködés 10-11/10*	
Ivasivka Mátyas Keszthelyi Helikoni Ünnepek 2010 11-12/2	Mátics Béláné Németh József leköszönő karnagy köszöntése 17/5	
Jánosné Petruska Magdolna dr. Tokaj Város Vegyeskarának legutóbbi programjai 13-14/3	Mindszenty Zsuzsánna Cegléd – éneklő osztályok versenyé 10-11/2	
Joób Árpád Emléktábla avatás Türricsén 12-13/8	Budapesti Vándor Műhely – a kurzus két oldala 15/7	
Juhász Edit Újra Izsákon a Vándor Kórusfesztivál 14-15/6	Záróbeszéd a Kodály Zoltán VI. Magyar Kórusversenyen 5-6/9	
	Munkácsyné Danyi Zsuzsanna 40 éves a Törökszentmiklósi Népdalkör 17/8	
	Nagy Bandó András Könyvismertető – Kollár Kálmán: Hamu alatt 10/4	
	Nagy Ernő A Szekszárdi Gagliarda Kamarakórus minősítő koncertje 15/5	

Egy kis technika... 90.

Visszatérnék ahhoz a kb. egy évvel ezelőtt tárgyalt problémához, miszerint nagyon sok karnagy, vagy beéneklést vezető tanár a gyakorlatok során pergő tempóban egyre csak adja az új tonalitáshoz segítő akkordot, s így levegővételre igen kevés időt hagy. Hosszú sorozatban. Ennek következtében az amatőr/gyermek énekes légoszlopa rövid lesz, a gyors, kapkodó légzésnél görcsölődnek a torok izmai, a hangképző izmok túlfeszített munkára kényszerülnek, hamarabb elfáradnak.

Most nézzük élettani oldalról, hogy még miért is kellene ezzel az igen elterjedt szokással felhagyni.

„...a felületes légzés a gázanyagcsere zavarához vezet, ez pedig rövid idő múlva lehetetlenné teszi magát a figyelmet is”

„...az elfáradáskor mutatkozó gyengébb idegrendszeri ingerelhetőség (figyelmi és memóriazavarok, fásultság, mozgásrenyhesség, stb) oka a takarékra állt agyi vérellátás következtében csökkent tápanyag- és oxigénellátás, illetve az energetikai folyamatok intenzitásának gyengülése.

... a helyreállítódás szakasza energiaigényesebb, mint maga az ingerfolyamat. A pedagógiai tapasztalat azt mutatja, hogy az idegműködésnek ez a (B.A.:a dolgozatban részletesen kifejtett) sejt szintű elve a személyiség egészére is jellemző. Bármilyen munka igénybevételénél nem annyira cselekvés, mint inkább a regenerálódás a kritikus szakasz. A szervezet épsége, egyensúlya szempontjából nem közömbös, hogy a terhelést követő pihenés kielégítő-e.”

(Dr Kovács Géza-Négyesiné Dr Pásztor Zsuzsa: Zenei foglalkozási ártalmak az idegrendszeren, Debrecen,1995. A Muzsikáló Egészség Alapítvány továbbképzési anyaga, 39. ill.34.old.)

Előző alkalommal javasoltam, hogy a nyugodt, lassabb levegővétel feltételeit a közben elhangzó helyénvaló, segítő instrukcióval teremtsük meg.

Most újabbat ajánlok. Mivel a gyors, pergő beéneklő skálák igen rövidek (pl. a közkedvelt, egyébként nagyon jó ne-no-ni-no-nenn, és hasonlók), hogy egy formula alatt el se fogy a levegő, érdemes az utolsó zöngén (vagy, ha magánhangzóval végződik, akkor puha ajakzárral képzett mmm hangzóval zárni) nyugodtan megállni, s kényelmesen tartani –sose túlzottan sokáig! -, amíg kb a levegő nagyjából elfogy. Ilyenkor „nem csinálunk semmit, csak állunk és körülnézünk”, vagyis pihenünk, a hanghoz ’nem nyúlunk hozzá, s egy természetes decrescendo történik. A hosszú légoszlop így mindenképpen könnyebben tud létrejönni, de a kellő szünetet ebben az esetben is ajánlott kényelmes hosszúságúra nyújtani. Még egy előnye van ennek a megoldásnak. A skála utolsó hangján való „nyaralás” újra és újra a rezonanciaérzet megtapasztalásával gazdagítja az amatőr énekeseket. Ugyanis a magánének tanításban használatos speciális rezonanciafejlesztési módszerek csoportos hangképzésnél nem használhatók. Csak annyit tehetünk, hogy pl. ennél a tartott zöngénél sűrűn felhívjuk a figyelmet az érzet milyenségére, megjegyzésére, elraktározására, s hogy éneklésnél mindig csak ennyi legyen a „munkaérzet”. Ettől nem lesz kisebb a hang, sőt. Csak a rezonanciadús hangnak van messze hangzó csengése.

Tehát, bármelyik megoldást választjuk, a lényeg, hogy két skálafok között hagyjunk elegendő időt, csöppnyi pihenőt, hogy a figyelem, az izmok rugalmassága, az oxigén ellátás regenerálódhasson. Szébb lesz a hang tőle.

Dr. Bruckner Adrienne

Egyes példányok (ára: 250,-Ft) beszerezhetők:

Nagykanizsán: Katona Noémi előadónál a Hevesi Művelődési Központban (Széchenyi tér 5-9.)
Pécsen - Pécsi Nevelők Háza Egyesület székházában (Pécs, Szent István tér 17.) Tatabányán az Árpád Gimnáziumban,
Saltzer Géza karnagnál és a Szerkesztőségben